

Må hjelpe syke asylsøkere tidligere

Systemet for å ta imot og behandle flyktninger med alvorlige psykiske og fysiske lidelser bør forbedres, ifølge ny rapport. **Side 8-9**

2018-01

Vil ha et anstendig Høyre

Det er mulig å være både raus og realistisk i innvandringspolitikken, mener Philip Charles i Unge Høyre.

Side 17

Sårbare innvandermenn

Innvandermenn står overfor diverse utfordringer samtidig: tungt arbeid, ensomhet og manglende forståelse i helsevesenet.

Side 6-7

Trening for alle

Jenter i Groruddalen har fått muligheten til å trene friidrett gratis takket være stjerne Ozinne Okparaebo.

Side 18

LEDER

Majoran Vivekananthan

Blir Ap det nye innvandrerpartet?

Det stormer rundt Trond Giske, og over nyttår skal partileder Jonas Gahr Støre og partisekretær Stenseng avgjøre sjebnen hans. Det er vanskelig å spå utfallet, men uansett er Giskes drom om å bli statsminister eller partileder knust for mange år fremover, om ikke for alltid.

Spørsmålet som mange nå stiller, er hvordan nestleder Hadia Tajik sin rolle blir fremover. Hennes posisjon styrkes, og flere kommentatorer, blant annet redaktør i Dagen Vebjørn Selbekk og Stig Jakobsen, som er redaktør i iTromsø, mener at veien til statsministerstolen nå er åpen for Hadia Tajik.

”Hvis Hadia Tajik en gang i fremtiden skulle bli statsminister i Norge, er ikke problemet at hun er muslim. Det må i så fall være at hun representerer Arbeiderpartiet,” skriver Selbekk.

«Ja, vi alle skulle gjerne hatt en norsk Obama. Det høres spennende, nytt og progressivt ut. Men er det mulig?»

”Før Barack Obama entret nominasjonsvalget til demokratene, var det ingen som klarte å forestille seg at USA kunne velge en svart president. Er det nå like utenkelig at Norge kan ende opp med en muslimsk statsminister?” spør Jacobsen. Selbekk og Jacobsen representerer helt ulike motpoler og at de begge stiller seg positive til Tajik, vitner om at hun kan få bred støtte blant ulike eliter. Hun sees på som samlende, mens andre mener at det er svakhet at hun ikke har dype allianser i noen fløyer. Mest sannsynlig vil Tajik være aktuell som partileder, nå som Giske sine muligheter er redusert drastisk.

Vi vet fra holdningsundersøkelser at rundt 40 prosent av innbyggerne er mer eller mindre negative til innvandrere. Dette er et høyt tall. Og selv om 60 prosent er positive, er det et spørsmål om hvor mange velgere Ap klarer å skaffe seg blant disse. Disse tallene blir enda dystre hvis vi ser på holdninger til muslimer. Hvor klart er Norge til å la en muslim eller jøde bli statsminister? Spørsmålet ble nylig stilt av HL-senteret, og svaret er ikke opploftende. Snaut 14 prosent mener det er greit med en muslimsk statsminister, 16,4 prosent er mer likegyldige, mens 36,6 prosent er klart imot.

Med Tajik som partileder og statsministerkandidat er det fare for at Ap kan bli et “innvandrparti”? Dette må være den største frykten for Aps ledelse nå. Vi vet at mange innvandringsfiendtlige grupper i Norge lenge har ment at Ap har skylda for all innvandring til Norge. Terror-dømte Breivik mente det samme, og derfor angrep han AUF-leiren. Vi vet også at innvandrere i stor grad stemmer Ap. Verken Tajik eller Ap er for fri innvandring, faktisk står de for en stram linje i innvandringspolitikken. Men brun hud, et fremmed navn hos partilederen og en del innvandrere som stemmer Ap, er nok til å smi konspirasjonsteorier. De 40 prosent av den norske befolkningen som er negative til innvandrere kan bli enda mer negative og ønske seg å markere dette ved valget. Tatt i betraktning at mange etnisk norske stryker fremmede navn på valg-sedlene, er det grunn til å tro at dette vil gå utover Ap med Tajik som leder.

Ja, vi alle skulle gjerne hatt en norsk Obama. Det høres spennende, nytt og progressivt ut. Norge ville skilt seg ut i Europa som et mangfodlig land som gir like muligheter til alle borgere. Men det er fare for at Tajik ikke blir noe mer enn statsministerkandidat. La oss håpe at det ikke blir slik.● (utrop.no/32706)

KOMMENTAR

Hvor skal jobbene komme fra?

Sosialminister Anniken Hauglie (H) vil få flere innvandrere i jobb for å få ned fattigdommen. Men spørsmålet man må stille seg, er hvor disse jobbene skal komme fra, i et Norge hvor kravene til formelle kvalifikasjoner blir stadig høyere.

Av Claudio Castello

En ny NAV-rapport viser at halvparten av de som mottar sosialhjelp i Norge, er innvandrere. Ifølge NAV har andelen fattige i Norge gått opp fra 7,7 prosent til 9,3 prosent fra 2011 til 2015.

Andelen innvandrere som mottar sosialhjelp, har økt betydelig de siste årene, og rundt 67.000 mennesker med innvandrerbakgrunn mottar sosialhjelp i Norge i dag.

I et intervju med Nettavisen har arbeids- og sosialminister Anniken Hauglie beskrevet tallene som “alarmerende”, og sett for seg at innvandrere og flyktninger kan bli en “egen underklasse i det norske samfunnet”.

Sistnevnte bør man se nærmere på, og med lupe. Når sysselsettingen har blitt lavere både blant majoritets- og minoritetsbefolkning, så betyr det kun en ting: jobbene har vanskeligere tilgjengelig. Og alle rammes.

Noe annet som undertegnede også ble obs på var følgende:

Med lengre botid høynes sysselsetningsnivået i de fleste innvandrergrupper, men forskjellene gruppene imellom utjevnes likevel ikke. Også blant dem med botid på over 10 år ligger de afrikanske innvandrerne lavest med en sysselsettingsandel på litt over 50 prosent, det vil si godt og vel 10 prosentpoeng under gjennomsnittet for innvandrere med denne botiden.

«Utdanningskrav, lønnskrav og arbeidstakervern, som egentlig skal sørge for like jobbrettigheter for alle, får en paradoksal effekt i Norge.»

– For å få ned fattigdommen i Norge, må flere innvandrere i jobb. Derfor prioriterer regjeringen kvalifisering og økt arbeidsretting i introduksjonsprogrammet og nor-skopplæringen. Uten språk er det vanskelig å få innpass i det norske arbeidsmarkedet, har Hauglie sagt til VGnett.

Understøttes av SSB

Statistikk fra Statistisk sentralbyrå (SSB), publisert i mars i år, understøtter NAV-rapporten. Ifølge tallene var over 390.000 innvandrere sysselsatte i 4. kvartal 2016, noe som utgjorde 60,2 prosent av bosatte innvandrere i aldersgruppen 15-74 år. I befolkningen for øvrig var sysselsettingsandelen på 66,7 prosent. Ifølge SSB er dette en marginal nedgang i begge andelene fra 2015.

Her er altså et annet forhold. At innvandrere må vurderes på et mer individuelt grunnlag enn på et overordnet gruppenivå. Forskjellene er store mellom lavutdannede og høytutdannede.

Flyktninger og asylsøkere som er nylig ankomne gir ofte uttrykk for “vi vil bare jobbe”, men at ventetiden virker mot sin hensikt. Men heller ikke midlertidig arbeidstillatelse har vært noe særlig vellykket. Til tross for at det kom mer enn 31.000 asylsøkere til Norge i fjor, søkte kun 317 personer om midlertidig arbeidstillatelse, ifølge UDI.

Botid hjelper ikke så lenge man sliter utdanningsmessig i et jobbmarked som det norske, som preges av høye formelle krav. Holdninger til enkelte grupper, som påpekt av forskere, gjør adgangen til jobb enda

Vikariater, midlertidige jobber eller mer satsing på språk og jobb i integreringen ser ikke ut til å få flere flyktninger og innvandrere i jobb. Kommentatorforfatteren påpeker at dette blir vanskelig når selv jobbene til majoritetsbefolkningen blir færre. Foto: Scanstockphoto

vanskeligere. For mange flyktninger og innvandrere er det en historie om vansker med å få seg jobb, særlig en stabil, fast jobb som gir tilknytning til arbeidsmarkedet på sikt.

Law jobbskaping

På nettstedet regjeringen.no heter det at høy sysselsetting er en forutsetning for at vi skal kunne opprettholde og videreutvikle velferdsstaten. Verdskapingen i samfunnet må vere høy for å sikre ressurser til velferdsstaten, slås det videre fast.

Likevel ser man ut til å slite med å leve opp til lovnadene. Samfunnsøkonom og tidligere statssekretær i Ap,

Svein Harald Øygard, har nylig kommentert:

– Det er alvorlig at sysselsettingsandelen faller i Norge, mens den stiger betraktelig i omtrent alle land det er naturlig å sammenlikne oss med.

Kommentaren vises til i en kronikk skrevet av ansvarlig redaktør i Avisenes Nyhetsbyrå, Kjell Werner om temaet. Som igjen viser til den labre verdskapingen de siste par årene.

Nettstedet faktisk.no viser til også følgende:

Veksten i antall sysselsatte har gått ned siden Solberg-regjeringen overtok i 2013, men det har fortsatt vært en vekst: Vi blir flere sysselsatte i Norge, selv om vi

ikke blir like mange flere som i for eksempel 2011. Logikken er at stor vekst i antall sysselsatte betyr at det er blitt skapt mange jobber. Med denne tankegangen vil en nedgang i vekst i antall sysselsatte bety at det er skapt færre jobber.

Vanskelig midlertidighet

Satsing på midlertidige ansettelser har blitt foreslått for å få opp sysselsettingen, særlig blant de ufaglærte og kvinnene. Sistnevnte kan ofte slite med kombinasjonen lav utdanning, lav integrering i det norske storsamfunnet, og konservative kjønnsroller. Her snakker vi om en undergruppe som sliter ekstra med å få faste og gode jobber i et alle-

rede krevende jobbmarked.

Kombinasjonen av utdanningskrav, lønnskrav og arbeidstakervern, som egentlig skal sørge for like jobbrettigheter for alle, får en paradoksal effekt i Norge. I USA kan hvem som helst bli ansatt (og sparket) på flekken, noe som gjør at de lavtlønnede jobbene, særlig i jordbruket, fylles opp av irregulære innvandrere. Vi ser dette også i andre rike OECD-land med arbeidsinnvandring. I Norge er USA-tilstander hverken sedvane eller “arbeidslovlig praksis”, i tillegg til at mange av de fysiske jobbene også holder på å fases ut. Selv om det fortsatt er mange svenske servitører og polske byggarbeidere igjen.

Uansett er det god blåblå politikk at alle målbindes, karakterettes og kravsettes, uansett farge og opprinnelse. Selv for å bli rengjørere trengs det nå fagbrev.

Kanskje noe av det nærmeste man kommer er praksisplassene, som blir en form for forlenget midlertidighet. For de mest sårbare undergrupper i innvandrerbefolkningen er det stadig mer innsnevrede og høykvalitetsfokuserte jobbmarkedet et trangt nåløy som nesten blir umulig å gå gjennom. For de mer ressurssterke er inngangsporten også trang. Takket være ildsjelene i innvandremiljøene har man likevel noen solskinnshistorier å vise til, som er en motvekt til de overnevnte hovedtrendene.

Innvandrere betaler altså lavere skatt, ikke fordi de er late eller giddelese, men fordi de har klart dilligere tilgang til jobber, i et samfunn hvor jobbene blir færre, selv for landets opprinnelige etnisk norske befolkning. Regnskapene og statistikkene skal mer enn gjerne fokusere på langtidslidende Ali på Stovner, men også på fabrikkarbeideren Ola, som mistet jobben etter 40 år i trofast tjeneste. Og det må også debatten handle mer om, hvis den skal føres på et åpent og ærlig grunnlag.● (utrop.no/32545)

Utrop.no for 5 år siden: Flest muslimer ble "nordmenn" i fjor

Publisert: 23.01.2008

Om lag 14 400 personer fikk norsk statsborgerskap i 2007, mot 11 000 året før. De siste årene har flere valgt norsk statsborgerskap istedenfor tidligere statsborgerskap.

– Stadig flere flyktninger og innvandrere, som har bodd i Norge i mange år, velger å bli nordmenn. Med dette signaliserer de at de vil bidra videre til utviklingen av det flerkulturelle Norge med samme rettigheter og plikter som nordmenn har, sier

UDI-direktør Ida Børresen.

I 2007 søkte i overkant av 15 000 personer norsk statsborgerskap, mot om lag 18 000 året før. UDI innvilget i 2007 14 400 søknader om norsk statsborgerskap mot 11 000 året før. Økningen i antall personer som

i 2007 fikk norsk statsborgerskap skylder flere forhold. For det første har det de siste årene vært en økning i antall personer som har søkt norsk statsborgerskap. ● (utrop.no/14239)

utrop as					
Besøksadresse:	Storgata 39, 0182 Oslo	Daglig leder:	Majoran Vivekananthan	Layout:	Utrops publiseringsvilkår kan du lese på: utrop.no/betingelser
Postadresse:	Utrop AS Pb. 8962 Youngstorget, 0028 Oslo	Ansvarlig redaktør:	Majoran Vivekananthan	Forsidebilde:	Scanstockphoto
		Redaktør:	Are Vogt Mourm	Avistegnere:	Fanney Antonsdóttir
Org.nr:	986 774 300	Markedssjef:	Johan Gåsvatn	Trykk:	Valdres Trykk AS
Annonsansvarlig:	Johan Gåsvatn	E-post:	utrop@utrop.no	Abonnement For alle henvendelser om angående abonnement på Utrop, faktura, betaling, kreditnota osv., ta kontakt med kundeservice: (+47) 67 21 12 32 eller utrop@aboservice.no	
Annonsør:	annonsen@utrop.no johan@utrop.no	Telefon:	+47 22 04 14 60		
		Sms:	+47 95 15 87 58		
Abonnement:	abonnement@utrop.no	Faks:	+47 22 04 14 61		

Et lite skritt i riktig retning

Du er 16 år og har mistet flere familiemedlemmer, vært vitne til at din egen pappa har blitt skutt og drept. Det er ikke trygt for deg lenger. Du flykter. Søker trygghet, beskyttelse og skolegang.

Av Anders Sorlien, frivillig på asylmottak

Du havner etter hvert i Norge, der du blir plassert på et transitmottak med 200 andre ungdommer i

samme situasjon. Altfor få ansatte til å ta vare på alle. Du sliter med vonde minner, traumer og

mareritt. Ser mange rundt deg som har det enda verre. Du holder ut de månedene, selv om tiden går sakte. Veldig sakte.

Du blir sendt videre til et annet mottak. Ting ser bedre ut. Litt færre ungdommer, litt flere ansatte.

Du begynner å lære norsk og få venner. Møter mange snille mennesker. Blir med på fotballaget. Du trives og har det for første gang på lenge ganske bra.

Men mottaket legges ned og du må flytte til et nytt mottak et helt annet sted. Ny skole, nye venner.

Det krever mye, men du har gjort det før. Er tilpasningsdyktig. Klarer deg. Men det skjer igjen. Og igjen.

Det skjer for femte gang, og nå er det for vanskelig. Du holder deg mest inne på rommet. Det er verst om kvelden og

om natta – da kommer de vonde tankene og du sliter med å sove. Du blir mer og mer deprimeret. Blir sint og skyver folk fra deg.

Så kommer et brev fra UDI. I brevet står det at du har fått midlertidig oppholdstillatelse, og at du skal returneres til Kabul om 6 måneder. På 18-årsdagen din. Men du har jo aldri vært i Kabul, tenker du. Kjenner ingen der. Har sett på nyhetene. Hørt historiene. Du får panikk. Klarer ikke å være på mottaket lenger. Er for redd. Redd for å bli hentet av politiet. Livredd.

Du har hørt at andre har fått opphold i Frankrike. At det skal være lettere der.

Du pakker sekken din

og rømmer. En ny flukt. Du har gjort det før, og er flink til å klare deg. Kommer deg etter hvert til

Paris, og der lever du nå på gata sammen med flere andre i samme situasjon. Du holder kontakten

med noen av vennene dine i Norge. Du forteller dem at du savner dem, at du savner Norge og at du

savner skolen. At du likte Norge. Men du kan ikke reise tilbake til Afghanistan.

Du sier du heller vil dø på gata i Paris enn å bli sendt tilbake.

Du er sliten nå. Legger deg for å sove

på en pappkartong på gata med et skittent teppe du brer over deg. Du er sulten. Du er kald. Du er redd.

Dette er dessverre historien til mange ungdommer som har flyktet til Norge alene. Den viser at

måten vi behandler enslige mindrerige asylsøkere 15-18 år på i Norge ikke er god nok. Disse 15-, 16- og 17-åringene hører hjemme under barnevernets omsorg, der det er større krav til kvalitet,

bemanning og kompetanse. Ikke under UDIs omsorg, slik det er i dag. Den viser konsekvensene av

midlertidig opphold – en praksis som fører til at ungdom blir syke og som tvinger flere til å rømme fra mottaket og Norge for å bli gateliggere i andre europeiske land.

913 enslige mindrerige har fått en slik oppholdstillatelse siden ordningen ble innført i 2009. Av disse har 414 av ungdommene forsvunnet. Nå i høst fylter 130 av dem 18 år, og Ifølge Politiets utlendingsenhet har 90 prosent av afghanerne som fylte 18 år i oktober forsvunnet fra mottak.

Det ble nylig flertall i Stortinget for at enslige asylsøkere som etter 1. oktober

2016 er vedtatt returnert til såkalt internflukt, skal få saken vurdert på nytt, der «sårbarhetskriterier» skal vektes sterkere. Ingen av disse skal sendes tilbake så lenge sakene er til behandling.

Stortinget har dermed tatt et lite skritt i retning av en mer human politikk overfor denne gruppen

sårbare barn. Hva dette vil si i praksis, gjenstår imidlertid å se. Mange av ungdommene har som nevnt rømt fra mottaket og Norge. Tør disse nå å komme tilbake?

Regjeringen fjernet rimelighetsvilkåret i 2016 med støtte fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, i strid

med folkeretten. Norge er det eneste landet i Europa som har fjernet dette vilkåret, som betyr at vi ikke trenger å vurdere om det er rimelig å sende mennesker tilbake til internflukt.

Vi fører allerede en streng asylpolitikk, kanskje den strengeste i Europa. For vi kan si at den også er human og rettferdig, må derfor dette vilkåret gjeninnføres. ●

(utrop.no/32695)

— Etterkommerne mest kriminelle

Norskfødte med innvandrerforeldre blir oftere siktet for kriminalitet enn innvandrere og befolkningen forøvrig, ifølge SSB-rapport. – Foruroligende, mener innvandrings- og integreringsministeren.

Av Hanna Skotheim

Høyet er andelen gjerningspersoner blant norskfødte med innvandrerforeldre. Det viser rapporten fra Statistisk sentralbyrå (SSB): «Kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre».

Blant de over 15 år som var bosatt i Norge i 2010, var andelen gjerningspersoner 4,5 prosent i den øvrige befolkningen, 6,7 prosent blant innvandrere og 11, 3 prosent blant norskfødte med innvandrerforeldre. Dette er de ujusterte tallene. I rapporten kan man også finne tall som er justert for alder, kjønn, bosted og sysselsetting. Her ser man at andelen siktede innvandrere er på 5,8 prosent. For norskfødte med innvandrerforeldre e tallet 6,8 prosent. Det er altså en større andel kriminelle blant begge disse gruppene også når man justerer for alder og kjønn, men andelen er mindre.

Sammenlignet med tidligere studier, er det ikke noe nytt at det er en høyere andel gjerningspersoner blant både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre sammenlignet med ørig befolkning. Men det at andelen gjerningspersoner blant norskfødte med innvandrerforeldre er høyet, er nye funn i norsk sammenheng.

overrepresentasjonen skyldes situasjonen her i Norge eller situasjonen deres før de kom til Norge. Og når det gjelder årsakene til overrepresentasjon blant norskfødte med innvandrerforeldre er det meste uvisst per dags dato. Tidligere studier viser imidlertid at personer i denne gruppen befinner seg i en unik posisjon «mellom barken og veden» i sin søken etter identitet, kultur og tilhørighet.

Foruroligende

Innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug var til stede da tallene ble lagt frem hos SSB. Noen av funnene gjorde henne urolig.

– Det mest foruroligende er at norskfødte med innvandrerforeldre ligger høyt på statistikkene. Det er foruroligende fordi det viser hvor vidt vi lykkes med at neste generasjon skal klare seg godt i Norge, sier Listhaug.

Det at flyktningene er overrepresentert som gjerningspersoner, mener hun er svært bekymringsfullt.

– Man kommer til Norge, får beskyttelse og blir gitt alle muligheter til å lykkes i et av verdens beste samfunn, og så velger man å begå kriminalitet. Det er nedslående.

– Hva kan gjøres konkret for å bedre statistikken?

– Vi må se på hvordan vi driver integreringsarbeid. Vi har sagt at vi vil se på introduksjonsordningen og måten den drives på, da den varierer mye fra kommune til kommune. Vi må få opp kvaliteten på undervisningen der og på den arbeidsrettede delen. Flere må i jobb og bli bidragsyttere i Norge.

Det at rapporten viser en nedgang i andelen siktede personer blant både innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre, ser Listhaug på som bra, men hun er likevel ikke helt fornøyd.

– Vi er ikke fornøyd for kriminaliteten er på vei videre nedover. Dette må vi jobbe for å få til, og det gjør vi blant annet ved å satse på politiet og sette inn ressurser der.

Kort vei til kriminalitet

På facebook-veggen til medgrunnlegger av organisasjonen JustUnity, Yousef Bartho Al-Nahi, kommenterer han rapporten som ble lagt frem for jul. Han tar særlig for seg et aspekt ved funnene; norskfødte med innvandrerforeldre.

– Mye av grunnen til at denne gruppen kom høyet opp på statistikken, er nok at de har foreldre som sliter med å integrere seg. Mange i foreldregenerasjonen har ikke erfart det norske samfunnet fra start, da de ikke har vært gjennom barnehagen, grunnskolen og ungdomsskolen, skriver han i innlegget.

Innvandrings- og integreringsminister Sylvi Listhaug (Frp) var tilstede da SSB presenterte flere nye rapporter, deriblant en som viste kriminalitet blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre. Foto: Hanna Skotheim

Sammendrag på **lettnorsk**

● **Ungdommer med innvandrerforeldre er mest kriminelle. Det viser nye tall fra SSB. Innvandringsminister Sylvi Listhaug mener at vi må gjøre mer. Vi må gjøre introduksjonprogrammet bedre. Allerede nå gir vi mer penger til politiet, sier hun.**

● **Yousef Bartho Al-Nahi er en personene bak organisasjonen Just Unity. Han skriver om rapporten til SSB på sin Facebook-side. Han mener ungdommer med innvandrerforeldre kan få et vanskelig liv i Norge.**

● **Foreldrene vil at ungdommene skal bli som dem. Men det norske samfunnet fungerer ikke slik foreldrene tror. De forstår ikke samfunnet så godt. Derfor vet ikke ungdommene hva de skal gjøre. Da kan det hende de går til kriminelle grupper som gir dem tilhørighet og vennskap, skriver han.**

Juletrær til besvær

Om juletrær hadde vært en muslimsk tradisjon hadde den årlige klagesangen vært "Muslimene stjeler skogen vår!"

Av Sohaib Ahmad

De tar trærne våre!" Forskere hadde lagt fram tall på hvordan tradisjonen med muslimske juletrær påvirker skogbestanden i Norge på en negativ måte.

Modige muslimske kvinner hadde stått fram og fortalt en sjokkert offentlighet hvordan de som småbarn ble tvunget til å gå rundt juletreet mot deres vilje."

"Jeg har frivillig valgt å gå rundt juletrær, men jeg vet om muslimske jenter som blir tvunget til det! Det er ikke greit!" hadde en kvinnelig muslimsk juletrær-fashionista med egen blogg sagt til et av landets aviser. Hege storhaug og hennes likesinnede hadde understreket at "det heter ikke hogst, det heter skogs-lemlestelse!"

"Dette har vi sagt i alle år" hadde Carl I Hagen understreket. "Det er vi som har gjort mest for de som rammes av muslimsk juletre-kontroll" hadde Audun Lysebakken sagt lettere fornærmet. Indignerte nordmenn hadde blitt røde i ansiktet og ropt at "jeg blir så sint" og "nok er nok!" En gråtende muslimsk jente hadde stått fram på tv og sagt at

hun ble nektet service av gartnerne siden hun leffer med juletrær. Hun har også egen blogg. "De muslimske barnålene skaper ubehag og er en trussel mot allmenn renslighet" hadde et parti på høyresiden uttalt til media. Stortingspolitikere hadde diskutert et forbud mot uvesenet. De hadde blitt enige om at "juletrær er negativt og en trussel mot integrering, men at et "forbud vil virke mot sin hensikt"

Juletiden er høysesong for islamofobe vandrehistorier. Fordommer og medias manglende etterrettelighet fører til at de spres. Muslimer, en allerede stigmatisert minoritet, blir sett på som om de har ubegrenset innflytelse på et kulturelt forsvarslost Norge. Enkeltepisoder, ubegrunnede forestillinger og personlige anekdoter må ikke få lov til å sette premisene i integreringsdebatten. ●

(utrop.no/32705)

Hvordan ville norsk offentlighet reagert om juletrær hadde vært en muslimsk tradisjon? Spor forfateren av dette innlegget. Foto: flickr.com

◆ Sårbare innvandermenn

Innvandrer menn i helseklemme

Variert panel som diskuterte innvandrermenns helse: (F.v) Antonio Domenico Trivellino, Przemyslaw Rogala, Aziz Rehman og Uman Ashraf. Foto: Claudio Castello

Kulturelt **forventnings**press, opplevd diskriminering og jobbsituasjon er noen av faktorene som kan forverre helsesituasjonen til innvandrer menn.

Av Claudio Castello

– Vi vet for lite om innvandrermenns helse, og det må vi gjøre noe med, sa VG-spaltisten og Twitter-legen Wasim Zahid på et spørsmål om den kanskje mest glemte gruppen i Helse-Norge.

Nylig ledet han et seminar om innvandrer menn og helse på Melahuset i Oslo, arrangert i samarbeid mellom Reform ressursenter for menn og NAKMI.

«Åpenhet om psykiske plager er nøkkelen.»

– God helse handler om god livskvalitet: å ha et nettverk av venner, familie og slekt, å ha en stabil og god inntekts-

situasjon, høy utdanning, og en jobb som gir medbestemmelsesrett og som ikke sliter deg ut fysisk. Menn som har innvandret eller flyktet til Norge, vil ofte mange dette, og det påvirker igjen helsa, både fysisk og psykisk.

Annen kommunikasjon

Leder i Polakker i Norge, Przemyslaw Rogala, fortalte om sin opplevelse med norsk helsevesen.

– Vi polakker er en delt gruppe, mellom de som jobber i Norge, men bor mesteparten av tiden i Polen, og de som er mer bofaste og mer integrerte i Norge. Likevel har vi en tung **kulturell bagasje** som innebærer at man har en helt annen forventning av kommunikasjonen mellom lege og pasient. I Polen er vi mer vant til at legen skal føre an, mens man i Norge har pasientmedvirkning.

Sammendrag på **lettnorsk**

● **Noen menn vil ikke gå til legen. De synes det er flaut. De synes at menn skal være sterke. Men det er viktig å gå til legen når du er syk. Ellers kan sykdommen bli verre.**

● **Noen innvandrere synes norske leger er vanskelige å forstå. I Norge skal pasienten være med og bestemme. I Polen er det vanlig at legen bestemmer mest. Det sier leder i Polakker i Norge, Przemyslaw Rogala.**

● **Vi må gjøre med for eldre innvandrere. Noen glemmer norsken når de blir gamle. Andre har ikke så mange venner å snakke med. Det er viktig å få flere eldresentre der de ansatte snakker mange språk, sier Aziz Rehman. Han leder for Rådet for innvandrersamfunn i Oslo.**

Helsekøer er også uvanlig i Polen, sa han.

– Mange polakker som utfører tungt fysisk arbeid i Norge, reiser hjem for å få privat behandling kjappest mulig. Dermed slipper de å stå i norsk helsekø, og

kan komme raskere ut i jobb igjen. Jeg reiste selv til Polen i forbindelse med en operasjon.

Oppsøker lege minst

Are Saastad fra Reform Ressursenter

for menn sa til Utrop at menn generelt er dårligere til å oppsøke helsehjelp.

– Språkvansker og lav tillit til myndighetspersoner kan gjøre innvandrer menn en enda mer utsatt. Vår erfaring er at de som sliter mest med språket, er de som sliter mest i møte med helsevesenet.

Saastad la til:

– Hos mange kan det ofte også handle om en slags "æresfølelse". Man vil ikke innrømme fysisk sykdom eller psykiske plager fordi man da innrømmer svakhet, og det sees på som "lite mandig". Vi ser det som et stort problem at innvandrer menn går så lenge uten å få helsehjelp, og at helsevesenet ikke klarer å møte dem som en ekstra utsatt gruppe. Vi har hatt tilfeller med menn som av alle overnevnte årsakene har latt sykdommen utvikle seg, blitt alvorlige syke og ute av stand til å ta vare på seg selv og sine nærmeste.

Helsefokus viktig

Aziz Rehman, leder for Rådet for innvandrersamfunn i Oslo, har selv

– God helse handler om god livskvalitet, var budskapet fra den norsk-pakistanske Twitter-legen Wasim Zahid, som var ordstyrer under arrangementet. Foto: Claudio Castello

Aziz Rehman, leder for Rådet for innvandrersamfunn i Oslo, sier at han med årene har blitt mer fokusert på egen helse. Foto: Claudio Castello

med årene blitt mer bevisst på egen helsesituasjon.

– I en periode av livet hadde jeg ikke kontakt med lege på ti år. Når man er ung og føler seg "tøffere" er legebesøk kanskje ikke noe man går og tenker så mye på. Nå har dette endret seg.

– *Hva kan gjøres for at innvandrermenn og helsevesenet kommer nærmere hverandre?*

– Jeg tror faktisk at det går den rette veien på mange plan. Helsevesenet blir mer kultursensitivt, og andre- og tredjegenasjonen har gjort en klassereise, noe som også bedrer helsesituasjonen. Jeg tenker helsebelastningen er størst hos de fra førstegenasjonen, som da har blitt gamle, og mange av dem utføre, siden de hadde svært krevende fysiske jobber da de kom til Norge for over 40 år siden.

Tilrettelegging og felles møteplasser er veien å gå, mente han.

– Førstegenasjonsinnvandrere er ikke vant med sykehjem fra hjemlandet, men stadig flere innvandrerfamilier har andregenerasjonsmødre- og

fedre i jobb. Vi i Rådet har flere ganger foreslått språktilpassete eldresentre, og mener ivaretagelsen av eldre førstegenasjonsinnvandrere er et viktig spørsmål i årene som kommer.

Handler om tillitsmangel

Samfunnsdebattant, forfatter og prosjektleder i Minotenk, Umar Ashraf, snakket om at flerkulturelle ofte kan møte "uheldige holdninger" i helsevesenet, og at det svekke tilliten.

Ved spørsmål til salen fra Utrop om han og Minotenk hadde noe konkret statistikk om diskriminering i helsevesenet, uttalte han:

– Nå finnes det ikke konkrete tall på omfanget av systemisk rasisme og diskriminering i norsk helsevesen. Men med min erfaring, med både venner, og familiemedlemmer som har vært i møte med helsevesenet, vet jeg at dette skjer. Samtidig vet jeg også at de aller fleste som jobber i helsevesenet er folk med gode holdninger og som fokuserer på å gjøre en best mulig jobb for alle pasienter, uansett bakgrunn. Det er ingen

tvil om at det norske helsevesenet er et av verdens beste, men skal vi bli bedre, må vi også snakke om utfordringene. Det viktigste vi kan gjøre er å innføre mangfoldskompetanse som en del av utdanningen for leger og øvrig helsepersonell.

– Få innvandrer menn på banen

– *Er det slik at menn med flerkulturell bakgrunn trenger en skamløshetsbølge rundt egne følelser om sykdom og smerter?*

– Jeg vet ikke om jeg ville brukt skam-**løs-terminen**, men det er helt klart at innvandrer menn trenger å komme inn på banen, og at de må løftes frem i det norske samfunnet, også i helsediskusjonen. Slik det er i dag, er minoritetsmannen i stor grad glemt, ignorert eller uviktig i norsk offentlighet, med unntak av få utvalgte heldige. Der spiller det etablerte **medienarrativet** en viktig rolle. Minoritetsjentene blir alltid fremstilt som undertrykte, og guttene som opprettholdere av skam- og æreskultur og negativ sosial kontroll. I Minotenk jobber vi nå for å løfte frem perspektiver om minoritetsguttene gjennom bokprosjektet Kjære bror, hvor også psykisk helse er et av de viktige temaene.

Helse gjennom språk

Norsk-italienske Antonio Domenico Trivellino, eldreaktivist, hevdet at det koster å være åpen om sykdom.

– Etniske nordmenn har et mindre skambelagt forhold til psykisk sykdom enn tilfellet var for noen tiår tilbake. Åpenhet er helt klart nøkkelen, for alle menn, uansett hvor de kommer fra.

Trivellino, som også representerer Rådet for innvandrersamfunn i Oslo, viser til at eldre innvandrer menn ofte mister kontakten med storsamfunnet.

– Ofte har deres tilknytning til det norske samfunnet vært gjennom en "jobbidentitet". Når man pensjonerer seg, blir denne identiteten borte, så det å ha et nettverk av folk med samme kulturbakgrunn kan ha avgjørende helseeffekt. Noen kan på grunn av utvikling av demens miste norsken, og vil trenge pleiepersonale som snakker opprinnelseslandets språk. Språk er også viktig for helsen, sa han. ● (utrop.no/32560)

Ordforklaring

Forventning: det du tror kommer til å skje. Her – det du mener andre skal eller bør gjøre

Kulturell bagasje: det du har med deg av tanker og forestillinger fra hjemlandet

Term: ord eller uttrykk som har en fast betydning og er knyttet til et bestemt emne eller fagområde

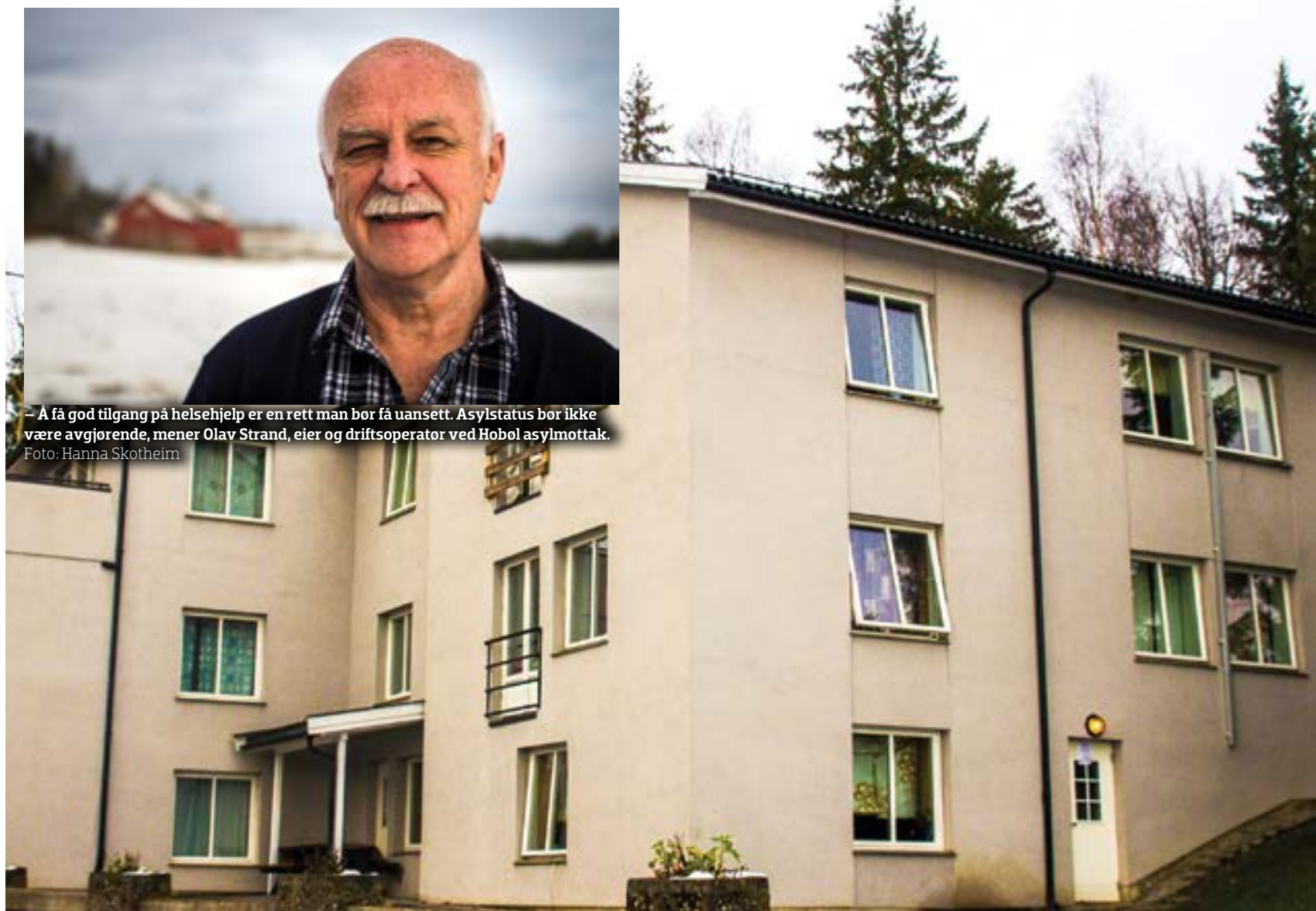
Narrativ: fortellende; som gjelder handlingsgangen i en fortelling

– Må hjelpe flyktninger tidligere

Asylsøkere med alvorlige sykdommer og lidelser sitter i enkelte tilfeller på tilrettelagte mottak så lenge som ti år, kommer det fram i ny rapport. Hjelpen må komme mye tidligere, sier driftsoperatør ved Hobøl mottak.

– Å få god tilgang på helsehjelp er en rett man bør få uansett. Asylstatus bør ikke være avgjørende, mener Olav Strand, eier og driftsoperatør ved Hobøl asylmottak. Foto: Hanna Skotheim

Her på Hobøl i Østfold ligger en av de fire tilrettelagte avdelingene for asylsøkere i Norge. Foto: Hanna Skotheim

Av Hanna Skotheim

I 2005 etablerte Utlendingsdirektoratet (UDI) fire tilrettelagte avdelinger (TA) som er tilknyttet ordinære asylmottak. Her plasseres de asylsøkerne som trenger oppfølging utover det som tilbys i ordinære mottak. Det kan være personer med funksjonsnedsettelse, alvorlige somatiske eller psykiske sykdommer eller utviklingshemninger. På oppdrag fra UDI har Fafo-forskere nå evaluert hvordan ordningen fungerer etter å ha vært i drift i ti år.

Til tross for at ordningen har bedret seg mye siden den første evalueringen i 2007, peker rapporten på flere elementer som kan trenge en forbedring. Den hevder eksempelvis at det er en betydelig variasjon i hva TA-mottakene kan tilby, noe UDI ikke tar hensyn til, ifølge Fafo-forskere. De mener UDI kun ser på kapasitet og geografi når de plasserer beboerne, og ikke kompetansen TA-mottakene kan tilby.

– I dag er det utfordrende at beboere med ulike helseutfordringer skal gis et tilbud på samme sted. Det er vanskelig å skulle ivareta alles behov når beboergruppen spriker så mye. UDI må begynne å se fordelene av å utnytte de variasjonen man finner på de fire ulike TA-mottakene og plassere beboerne ut fra behov, sier Fafo-forsker Ragna Lillevik.

Sammen med Silje Sønsterudbråten og Guri Tyldum har hun utarbeidet Fafo-rapporten "Evaluering av tilrettelagt avdeling i asylmottak". De har observert alle avdelingene og kommet med anbefalinger og ønsker til avdelingslederne ved TA-mottak, UDI og ulike sektormyndigheter for å bedre ordningen. Fafo-forskene etterlyser blant annet et tydeligere mandat, samt kvalitetskrav i oppdragsbeskrivelsen fra UDI på hva et TA skal være – utover et hybelhus.

For ifølge UDI skal TA fungere som et botilbud, men ettersom personene som kommer til TA-mottakene, har mer be-

Sammendrag på **lettnorsk**

- **Noen asylsøkere er syke eller har andre problemer. De kan ikke bo på vanlige asylmottak. Det finnes egne mottak for dem. Men av og til tar det alt for lang tid for de får hjelp.**
- **Noen asylsøkere har depresjon eller angst. Andre er veldig sinte og kan være farlige. Vi har lang erfaring med å ta imot disse personene. Men de andre mottakene må ikke vente for lenge ned å sende dem til oss, sier Olav Strand. Han eier Hobøl mottak.**
- **I en ny rapport står det at mange asylsøkere med problemer må vente for lenge for de får hjelp. Det kan være fordi kommunene ikke vil ha dem, eller fordi ingen forstår at de trenger hjelp. UDI lover å jobbe med saken.**

hov for støtte til helseutfordringer enn det personer i ordinære mottak har, er det noen TA-mottak som også tilbyr helse- og omsorgstilbud i tillegg til å være et botilbud. Dette til tross for at loven sier at beboere på mottak ikke har krav på omsorgstjenester.

– Ordinære mottak kan tilby å orga-

nisere et TA ved sitt asylmottak. For å gjøre det har UDI noen minimale spesifikasjoner til hva et TA skal være. Her mener vi UDI må være mer konkret i sin bestilling slik at man forstår hva et TA faktisk skal tilby, sier Lillevik.

I rapporten står det at noen TA-mottak vektlegger omsorg og bedring av

livskvalitet for individet som det primære, mens andre vektlegger behandling og bedring for å muliggjøre flytting tilbake til ordinære mottak.

– Bør ikke bli en institusjon

På asylmottaket i Hobøl er eier av asylmottaket, Olav Strand, klar i sin tale. Han mener det blir feil å si at et TA skal være slik eller sånn.

– Det er ikke enten eller. Man skal vektlegge litt av alt. I tillegg til at Hobøl er et botilbud, er vi også veldig opptatt av omsorg, men det er fordi de fleste av våre beboere sårt trenger noen som også bryr seg om dem, sier Strand.

I en lengre periode etter plassering på Hobøl, bruker de ansatte god tid på å vurdere hvorvidt en person trenger omsorg, helsehjelp eller støtte til å forstå asylprosessen, eller alle delene. Når de har funnet ut det, får beboeren den tiden han eller hun trenger på å bli bedre.

– Vi ønsker helst at beboeren etter hvert skal komme til oss og si at de er friske nok til å dra tilbake til et ordinært mottak, sier Strand, som er innforstått med at det kan ta lang tid å bli frisk,

«Hvis ikke beboerne får hjelp raskt, vil problemet ofte eskalere.»

men som samtidig mener det burde vært en maks oppholdstid ved et TA.

– Et TA bør ikke bli en institusjon hvor du kan være resten av livet. Som fagperson har jeg sagt til UDI at flere beboere kan endre **atferd** og blir friskere, men sitter de i et TA over lang tid, kan tilstanden til vedkommende fort snu. Kanskje går beboeren tilbake til gamle "synder". Vi er derfor svært opptatt av at de skal komme seg videre i livet, enten tilbake til det ordinære mottaket der de bodde før, eller til en kommune i forbindelse med at de skal bosettes, sier Strand.

Han mener tiden en beboer er i et TA, ville vært redusert hvis UDI ikke så på avdelingen som siste utvei. I Fafo-rapporten stilles det spørsmål til om TA fungerer som siste utvei eller om man skal satse på tidlig intervensjon. Strand er enig i det siste.

– UDI tenker kanskje siste utvei på grunn av økonomi, mens det ser ut til at ordinære mottak holder beboerne igjen. De kan mangle kompetanse om eksempelvis psykiske problemer, og forstår ikke alltid at noen beboere kan ha det problematisk. Hvis ikke beboerne får hjelp raskt, vil problemet ofte eskalere og bli så vanskelig at det tar lenger tid å håndtere, sier Strand, som mener det er uklokt ikke å tenke tidligst mulig intervensjon.

– De negative effektene og de samfunnsmessige kostnadene vil bli større. Ikke minst for kommunene den dagen en del av disse beboerne skal bosettes, legger han til.

Opplever at UDI lytter

På Hobøl er har de ansatte bred kompetanse. Staben har lang fartstid i mottaket, særlig når det kommer til håndtering av beboere med depresjoner, selvsykdom og problemer knyttet til sinn og **utagering**. Sistnevnte er grunnen til at TA-mottaket i Østfold ofte sier ja til å ta imot beboere med sinnproblematikk.

– Dette er personer vi har lang erfaring med og kompetanse til å imot, og vi opplever at UDI er lydhør og bevisst på vår kompetanse. Vi erfarer også at de i hovedsak plasserer asylsøkere hos oss som vi mener vi kan håndtere.

Strand opplever derfor ikke at UDI utelukkende tar hensyn til geografi og kapasitet, men at de også vurderer kompetansen i de ulike TA-mottakene når de plasserer beboere.

– Vi kan kun snakke for oss, men vi opplever at saksbehandlere i UDI lytter når vi beskriver problematikken. Hvis UDI spør om vi kan ta imot enda en person med uttalte planer om å livet sitt, sier vi sannsynligvis nei og forklarer til UDI at det bare vil gjøre vondt verre. Det hører de på. Jeg opplever heller problematikken i andre ender. Når vi anbefaler at en person bør flyttes fra TA til et ordinært mottak, kan dette ta svært lang tid. Årsaken kan være at det ikke er plass, eller at vedkommende ikke er ønsket tilbake til

det tidligere mottaket, dels fordi personen kommer fra et TA og dels på grunn av hans eller hennes forhistorie ved det forrige mottaket, forklarer Strand.

Personer som har bodd i TA er heller ikke særlig ønsket av kommuner i forbindelse med bosetting.

– Det er krevende for kommuner å ta imot personer som har betydelig hjelpebehov ved bosetting. Det kan i noen tilfeller være såpass kostbart at de ekstraordinære tilskuddene som følger enkelte beboere, kan være brukt opp når det har gått fem år. Og siden kommuner regner med at personen sannsynligvis skal bo hos dem hele livet, vet de at det vil kunne by på store økonomiske utfordringer, sier Strand.

Han mener myndighetene bør legge til rette for at kommunene har forutsigbare bevilgninger for all fremtid i de få tilfellene dette gjelder. Da kan personer som har fått opphold i Norge, og som strever med sin psykiske helse, tas imot uten at kommuneøkonomien er avgjørende for det.

– Før en person som trenger ekstra hjelp asyl, burde vedkommende også få rask bosetting. Det blir feil å overlate det tilfeldighetene om hun eller han vil bli bosatt eller ikke, sier Strand, som er oppgitt over at lite har endret seg på dette området siden TA ble etablert i 2005.

Problematisk

Også spesialisering ser Strand på som problematisk. Mens Fafo-forskerne anbefaler det i sin rapport, stiller alle asyl-

mottakene tilknyttet et TA seg negativt til det.

– Spesialisering vil føre til at mottak med et altfor sterkt institusjonspreg og en svært ensartet målgruppe med kun få spesifikke problemer. Uten spesialisering vil sammensetningen av beboere variere slik at man ikke bare får svært krevende personer, noe som kan spille positivt inn på det generelle miljøet i hele mottaket. Har beboerne mer variert og ulik problematikk, vil de øvrige beboerne i mottaket i større grad betrakte beboerne i TA som seg selv. De vil kanskje oppsøke hverandre for kontakt sin skyld og fordi de kan hjelpe hverandre. Kanskje er det en som ikke klarer å lage maten sin selv. De ansatte hjelper vedkommende med det, men vår erfaring er at det er desto bedre hvis en annen beboer kan hjelpe til med det, forteller Strand.

Fafo-forsker Lillevik uttrykker forståelse for at avdelingslederne ved TA-mottakene er skeptiske til spesialisering. Forståelse for dette er det også blitt gitt uttrykk for i rapporten. Derfor har det kommet med forslag til UDI, da det er opp til dem hvor lang man eventuelt skal gå i retning av spesialisering.

– Vi anbefaler å differensiere tilbudet ved for eksempel å videreutvikle de ulike avdelingenes styrke og tilpasse dem til brukernes behov. Vi anbefaler også å endre kriteriene for tildeling av TA-plass slik at det legges mer vekt på behovene til beboerne og mindre på å gi en plass innen samme region. Da kan også variasjonen mellom TA-mottakene som finnes i dag, utnyttes bedre.

Ikke et oppholdssted

Stig Arne Thune, regiondirektør i UDI ved regionkontoret vest, er klar over variasjonene mellom TA-mottakene og sier UDI til en viss grad tar hensyn til kompetanse i den grad de har kjennskap til de ansatte på TA-mottaket.

– Den store variasjonen er noe vi vil komme fram til å vurdere helhetlig for å komme fram til beste praksis, sier Strand.

Når han har satt ned en arbeidsgruppe internt i UDI og de skal drøfte rapporten sammen med driftsoperatørene fra hvert enkelt TA-mottak, vil også fordelene og ulempene ved sammensatte beboergrupper diskuteres.

– Miljøarbeid som er gjennomført på systematisk vis, vil være helsefremmende for de aller fleste. Vi ser derimot at noen beboere kan ha en atferd som skremmer andre og at det kan øke angsten eller depresjonen hos andre beboere, sier Thune.

Han er tydelig på at det å skulle rigge et mottak kun for de med **schizofreni**, kan være vanskelig.

– En måned kan det være flere personer som har diagnosen schizofreni, mens det neste måned kanskje ikke er noen. Med en relativt jevn gjennomstrømning på mottaket, er dette brukere som kommer og går. Beboere som har vært ved et TA skal etter hvert bosettes, returneres eller flyttes tilbake til

ordinært mottak. Et TA er med andre ord ikke ment for å være et oppholdssted over lang tid.

– *Likevel er det personer som har vært på TA i over ti år?*

– Ja, vi er klar over det. Men essensen er at personer ikke skal oppholde seg der over lang tid.

Krevende å bosette

Noen personer er altså på et TA over lengre tid, og noe av grunnen til det kan være at det er krevende å bosette dem. Derfor har UDI nylig henvendt seg til IMDi og sagt at de ønsker faste månedsmøter med IMDi slik at de kan ha et tydelig og systematisk fokus på bosetting og bosettingsforberedende arbeid for denne gruppen.

– Vi vet det er krevende for kommuner å ta imot personer som eksempelvis har psykiske plager og som de sannsynligvis må yte hjelp til i 20 til 30 år eller mer. Det er derimot viktig å minne kommunene på at når personen først bosettes i en kommune, vil ofte hjelpebehovet gradvis avta, de vil bli tryggere i sitt nærmiljø og de vil trives bedre i kommunen. Ressursbehovet vil da også reduseres etter hvert, opplyser Thune.

På spørsmål om UDI ser på et TA som siste utvei for en asylsøker, svarer Thune at det ikke blir helt riktig å si.

– I noen tilfeller ønsker vi at personer skal komme tidligere til et TA slik at de blir raskere kartlagt. Hvis vi for eksempel avdekker at personen driver med selvsykdom eller eventuelt skjult selvsykdom, eller hvis de ansatte ved et TA kan hjelpe med å avdekke alvorlig form for angst eller depresjon, ønsker vi at de kommer til et TA så tidlig som mulig. Jo tidligere man intervensjoner, jo mindre fare er det for at sykdommen setter seg permanent, sier Thune.

Når Utrop er i kontakt med Thune har han foreløpig ikke nedsatt en arbeidsgruppe internt i UDI. Han regner derimot med at det vil kunne forekomme justeringer i rutiner og tiltak når han har drøftet rapporten nøy sammen med arbeidsgruppen, fagfolk i de fire regionene TA-mottakene er plassert og med driftoperatørene ved hvert enkelt TA. (utrop.no/32463)

Ordforklaring

Utagere: å være uten hemninger, å være voldsom og aggressiv

Atferd: hva du gjør, hvordan du oppfører deg

Sprike: her – gå i ulik retning, være forskjellige

Schizofreni: alvorlig psykisk sykdom. Personene har vrangforestillinger eller hallusinerer. Det betyr at de ser og hører ting som ikke er der i virkeligheten. De kan for eksempel tro at noen forsøker å forgifte dem, eller kontrollere tankene deres.

– Sosial kontroll tok nesten livet av meg

Norsk-irakiske Angelica Kjos ble utsatt for grove fysiske, psykiske og seksuelle overgrep, sosial kontroll og til og med forsøkt drept. Nå vil hun hjelpe barna som hun kaller for "usynlige for det norske hjelpeapparatet".

Nesten som familie: Norsk-irakiske Angelica Kjos (t.v) ble utsatt for grov vold, omsorgssvikt og seksuell misbruk som barn og ung med grunnlag i religiøs praksis og æreskultur. Nå kjemper hun sammen med "reservemamma" og Frp-politiker Kari Kjonaas Kjos for at andre minoritetsbarn ikke skal gå gjennom det samme. Foto: xxxxx

Av Claudio Castello

Kjos kom som fireåring til Norge fra Irak sammen med moren sin gjennom en familiejenforening. Likevel skulle det mange i hjemlandet tenkte på som en trygg tilværelse i et nytt land bli år med et skrekkelig familieliv.

«Vi må ha obligatoriske helkroppsundersøkelser av barn.»

Hun levde i flere år med fysisk og psykisk avstraffelse, og seksuelt misbruk. Det endte i brudd, ensomhet og narotikamisbruk. Selv når ting gikk bedre, var ikke Angelica helt fri. En lang periode måtte hun leve under politiets kode 6 (strengeste form for identitets- og personbeskyttelse i Norge).

– Det var hemmelig adresse og å ha kontinuerlig kontakt med politiet siden min far hadde bestemt seg for få noen til å gjennomføre et æresdrap på meg. Æreskulturen innebærer en lojalitet

som er så sterk at folk ikke handler rasjonelt. Livet mitt var mange år i fare.

En far som ikke var far

Skrekkårene i barndommen og ungdommen hadde en kulturell årsak. Hun er nemlig et produkt av en utenomekteskapelig relasjon moren hadde med en annen mann i Irak.

– Utroskapet ville ført til at hun kunne bli steinet etter religiøse lover. Likevel holdt man munn, og moren min og jeg fikk komme til Norge. Jeg husker alltid mor som en nedslått, syk og svak person, som var lite til stede i mitt

liv, og som gikk ut og inn av psykiatriske avdelinger. Hun var ute av stand til å forsvare meg eller vise noe form for omsorg.

Faren var i høyeste grad til stede. – For ham var jeg en "skammens unge". Han så aldri på meg som en virkelig datter, noe som jeg tror forklarer mye av hvorfor han så det som legitimt å behandle meg slik han gjorde.

Far og onkel utvist

Grunnet den ekstreme sosiale kontrol-

Sammendrag på lettnorsk

● Angelica Kjos hadde en vanskelig barndom. Hun kom fra Irak til Norge da hun var liten. Faren slo henne og behandlet henne dårlig. Det var fordi han egentlig ikke var faren hennes. Han var stefaren.

● Moren hadde fått henne med en annen mann. Stefaren mente religionen sa at det var forbudt. Derfor ville han straffe moren og henne. Han misbrukte Angelica seksuelt.

● Til slutt rømte hun. Hun måtte bytte navn og få beskyttelse fra politiet. Stearen ble tatt av politiet og kastet ut av Norge. Nå har Angelica fått et nytt liv og vil gjerne hjelpe barn som har det vanskelig.

len og de kriminelle handlingene dette medførte, ble både stefaren og steonkelen tiltalt, dømt og senere utvist fra Norge.

Ifølge Angelica var den fysiske, psykiske og seksuelle mishandlingen religiøst begrunnet.

– Da jeg fylte sju, ble jeg omskåret av min stefar. Fra den dag krevde han også at jeg skulle begynne å dekke meg til.

Først og fremst gjorde han dette fordi han begjærte meg og fordi han ville kontrollere meg som om jeg skulle være

en ekstra kone for ham. Jeg fikk ofte høre at han ville ta meg ned til et land i Midtøsten, hvor vi to kunne gifte oss.

Hun legger til at dette var en tilværelse med mye dobbeltmoral.

– At min mor hadde fått meg i et utroskapsforhold, var helt fryktelig i hans verden. Men selv kunne han holde på med flere damer. Alt det han gjorde, var helt greit, ifølge hans religionstolkning.

Ensomhet og dopmisbruk

Bekymringsmeldingene som kom inn,

var mange, men viljen til å følge det opp var ikke til stede.

– Jeg tenker at det fantes den gang, og finnes fortsatt i stor grad en slags dobbeltstandard når det gjelder barn med minoritetsbakgrunn og vold. At myndighetene ikke tør å gripe inn fordi man er redde for å trække på kultur og religion. Vi ser jo blant annet mange av de samme strukturene rundt overgrepssakene i Nord-Norge i de lulesamiske kristne miljøene. Man tør ikke å gå inn i svært lukkede miljøer og håndheve loven fordi man ikke vil fremstå som "lite tolerante".

Etter hvert fikk Angelica varige men av det dysfunksjonelle familielivet. Med oppstykket skolegang og lite kjennskap til det norske samfunnet kom hun under Barnevernets beskyttelse i 2001, da stefaren ble tiltalt og siktet. To år senere fikk han, sammen med steonkelen, en dom på åtte års fengsel, før begge etter hvert ble utvist fra Norge.

– Jeg gikk fra barnehjem, ungdomshjem til fosterhjem, men var bare rotløs hele tiden. Jeg visste aldri hva som var et normalt familieliv, hva det var å stole på en voksen person. Jeg var ofte ensom, og hadde med meg en påført rusavhengighet etter jeg var blitt solgt som barn, dette førte til 11 års rusmisbruk før jeg klarte og bli rusfri for min egen del.

Fra zombie til menneske

– Første gang jeg traff henne var hun nærmest en zombie, nærmest ødelagt som menneske, sier "reservemamma" Kari Kjonaas Kjos.

Angelica var da 20 år, tungt belastet narkoman, og i tillegg sterkt medisinhengig, hun fikk til sammen 28 tabletter utskrevet fra spesialisthelsetjenesten etter alt det hun hadde vært gjennom.

– Jeg ble kjent med henne gjennom en journalist på TV2 som den gang i 2010-2011 lagde en reportasje om blant annet Angelica. Hun hadde kommet til et tidspunkt hvor hun hadde forsøkt å ta livet sitt. Jeg satte meg ned med henne, vi hadde en samtale, og jeg bestemte meg for å hjelpe Angelica hjelpe seg selv, tilbake til livet. Til å få seg et ordentlig husvære og til å skaffe seg en utdanning som kunne gjøre henne selvforsørget. For meg og min egen familie har ikke dette vært lett. Men vi har gjort Angelica til å bli noe som kan minne om et helt menneske igjen.

Kjos, som har vært mangeårig politiker for Akershus Frp, mener denne saken viser hvordan æreskulturen kan bli på sitt aller verste.

– Æren ligger ikke bare hos familien, men hos miljøer og nettverk, og gjør at kontrollen skjer på mange plan. Æren og lojaliteten ligger så implisitt at man ikke engang tenker på de lovlige følgene av blant annet et æresdrap.

Kunne vært reddet før

Angelica er lettet over at hun har fått et nytt liv. Men det har kostet, blant annet i form av brudd med restene av sin biologiske familie som er igjen i Norge. Hun

har vært gjennom flere bytter av navn, før hun fikk sin endelige identitet. Og da tok hun reservemamma Karis etternavn.

– Jeg gjorde dette for å markere et brudd med det gamle livet, og at jeg har tatt tilbake eierskapet over meg selv som menneske.

Samtidig tenker Angelica at hun kunne blitt reddet lenger før.

– Når jeg var barn og tenåring så fantes det ingen kompetanse på barn i min situasjon. Jeg ble avvist når jeg ba om hjelp med begrunnelse at de ikke hadde nok kunnskap. Barn som ennå finnes i dag, som ikke fanges opp av statlig hjelpeapparat og er på en måte "usynlige". Vi vet jo ikke hva som foregår i lukkede miljøer hvor det praktiseres religiøst begrunnet maktmisbruk.

– Motivasjonen er å hjelpe

Kjos jobb som erfaringskonsulent i Barnevernet. Hun er artist og låtskriver på si, og skal gi ut en fagbok som hun skriver med psykolog Atle Austad i neste år.

– Jeg bruker aktivt mine vonde erfaringer rundt ekstrem sosial kontroll for å hjelpe minoritetsbarn- og unge som utsettes for det samme i dag. Vi kan ikke lenger feie ting under teppet, men ta opp kampen for en gruppe som er svært sårbar i dagens Norge. Vi trenger spesialkompetanse på hvordan æreskultur og ekstrem sosial kontroll kan bidra til grove overgrep i enkelte innvandrer miljøer, og innse at dette ikke lenger skal avvises som noe kontroversielt. Alle barn i Norge burde behandles likt, uansett opprinnelse eller hudfarge eller religion. Ingen mennesker er født religiøse.

Kjos reiser rundt på seminarer hvor hun forteller om sin situasjon, og hvor hun kommer med konkrete lovforslag overfor politikere. Noe helt utenkelig for noen år tilbake.

– Jeg tenker vi må ha obligatoriske helkroppsundersøkelser av barn, fordi det vil være mest effektivt i å avdekke og forebygge kjønnslemlestelse og andre overgrep. Jeg tenker hele tiden på barna, på å vise dem omsorg og beskyttelse. Barna er vår fremtid og vårt felles ansvar som samfunn. Vi må hjelpe tidligst mulig og beskytte barna mot negativ sosial kontroll. For det manglet jeg selv engang, og det tok meg mange år å komme tilbake til livet. Vi må gjøre noe for de glemte og usynlige barna. Jeg vil at de skal slippe å måtte oppleve det jeg gjorde. ● (utrop.no/32609)

Ordforklaring

Begjær: sterkløyst, trang, lengsel.
Feie under teppet: skjule problemer, ikke snakke om det som er vanskelig
Dobbeltmoral: det å praktisere én moral og si at en annen, strengere, er riktig. Vaklende moral
Varige men: skader som varer lenge, skader som du har resten av livet

Mener Listhaug tar feil om kriminalitet

I desember ga Statistisk sentralbyrå (SSB) ut sin rapport om kriminalitet blant innvandrere. Innvandringsminister Sylvi Listhaug ser kriminaliteten som kulturbetinget problem, men Antirasistisk Senter er uenig i den analysen.

Av Claudio Castello

Studier har flere ganger vist en høyere andel registrert kriminalitet blant personer med innvandrerbakgrunn enn blant den øvrige befolkningen.

Hele 11,3 prosent av norskfødte borgere med innvandrerforeldre ble siktet for minst ett lovbrudd mellom 2010 og 2013. I alt 6,7 prosent av innvandrerne i Norge var siktet for minst ett lovbrudd mellom 2010 og 2013. For den øvrige befolkningen var andelen 4,5 prosent, viser SSBs nyeste rapport.

– Respektmangel

Rapporten om kriminalitet blant innvandrere, som er bestilt av Listhaug selv, finner at overhyppigheten i kriminalitet blant personer med innvandrerbakgrunn består, men har gått ned siden forrige rapport ble laget.

Statsråden mener det er bra at det går i riktig retning, men er fremdeles krass i tonen:

– De får alle muligheter til å lykkes i det norske samfunnet. Dette viser mangel på respekt for våre lover og regler, og det synes jeg er veldig synd, sier Listhaug til NRK.

Nedadgående trend

Rapporten beskriver en utvikling fra begynnelsen av 1990-tallet der graden av overrepresentasjon økte over tid, men fra årtusenskiftet har vi sett en tydelig nedadgående trend, skriver forskerne bak rapporten.

– Vi har funnet at samlet sett er andelen gjerningspersoner høyere både blant innvandrere og norskfødte med innvandrerforeldre sammenlignet med den øvrige befolkning, sier forsker i SSB, Synøve Andersen som er en av tre forskere bak rapporten.

Hun sier også til NRK at det blant annet er vinningskriminalitet som viser overrepresentasjon blant innvandrere.

– De landene som i denne rapporten har høyest andel gjerningspersoner, er Kosovo, Somalia, Afghanistan og Irak, sier forskeren til NRK.

– Kun enkel retorikk

Leder i Antirasistisk senter, Rune Berglund Steen, sier til utrop.no at han har gjennomgått alle uttalelser fra Lishaug som har klart å finne fra dagen rapporten ble lansert. Ingen av uttalelsen inneholdt et eneste ord om praktisk politikk.

– Statsråden bestilte en rapport om kriminalitet blant innvandrere. Likevel er alt det jeg har sett enkle, retoriske formulærer.

Steen savner reelle løsninger fra statsrådens side.

– I stedet for et løfte om at det eksempelvis skal bygges flere fritidsklubber, får man formuleringer som dette: "Dette viser mangel på respekt for våre lover og regler", noe som er et subtilt retorisk virkemiddel.

– På hvilken måte?
– Reaksjonene hun vekker hos mot-takeren kommer til å være tydelige nok. Hun omtaler ungdommene som noen andre enn "oss". Selv om de er født og oppvokst her, er de ikke å betrakte som våre.

– Nokså elementært

Han mener at tallene nå tolkes med utgangspunkt i sosioøkonomiske fremfor etniske eller kulturelle forhold.

– Normalen er at kriminaliteten statistisk sett er høyere i grupper som kommer dårligere ut sosioøkonomisk sett. Det avgjørende er hvilken politikk man fører for å redusere de sosioøkonomiske utfordringene. De fleste vil forstå dette, fordi det er rett og slett nokså elementært. Den kognitive utfordringen oppstår tydeligvis når de som kommer dårligere ut sosioøkonomisk, også har en annen hudfarge eller en annen kulturell bakgrunn. Da vil debatten forrykende fort handle om dette i stedet.

– Vi må sette inn tiltak

Bijan Gharahkhani, leder Buskerud Innvandrerråd, sier til utrop.no seg trist over at noen få ødelegger for veldig mange når han får lese om SSB-tallene.

– Flesteparten av innvandrere og et-terkommere jobber hardt for det gode samfunnet vi har. Samtidig må vi ikke la denne gruppen kriminelle få fortsette. Det må slås hardt ned på.

Også Gharahkhani er opptatt av disse årsaksforklaringene:

– Det kan være at de ikke engasjerer seg i det norske samfunnet, ikke lærer seg norsk og ikke kommer seg i arbeid.

Gharahkhani mener disse forholdene må kartlegges og at tiltak rettet mot språk- og samfunnsopplæring må settes inn:

– Jeg synes det burde være obligatorisk med norskopplæring og samfunnskunnskap om hvordan det norske samfunnet fungerer, inkludert lover og regler. Samtidig mener jeg at arbeid er den viktigste enkeltfaktoren for å ikke falle utenfor. Vi må kartlegge hvorfor de det gjelder ikke er i jobb og hvorfor de ikke kommer seg i jobb. ● (utrop.no/32660)

Trude Jacobsen (46) planla aldri å slutte i jobben i Canal Digital. Men da flyktningkrisen skjedde, var det nettopp det som skjedde. Det ble starten på hjelpeorganisasjonen Dråpen i Havet. Foto: Hanna Skotheim

Linn Herland Landro er styremedlem og talsperson i hjelpeorganisasjonen Refugees Welcome Norway. Til vanlig jobber hun som daglig leder i Jobb X i Antirasistisk Senter. Foto: Hanna Skotheim

Fire sjeler i brann

Flyktninger og asylsøkere møter mye **skepsis**, og en del nordmenn frykter til og med at de skal ødelegge landet vårt. Men noen går i stikk motsatt retning. De bruker all sin tid på å støtte og hjelpe flyktninger. Utrop møtte fire av dem.

Av Hanna Skotheim

Nesten 1,4 millioner nordmenn mellom 18 og 95 år ga minst ett bidrag i forbindelse med flyktningssituasjonen i 2015. Det viser rapporten «Nordmenns bidrag i flyktningssituasjonen 2015/2016», som ble utgitt i 2016.

«Jeg er sikrere enn noen gang på at dette var det riktige å gjøre.»

– Det var svært mange som bidro, men på ulike måter. **Terskelen** for å gi 100 kroner til en organisasjon er en del lavere enn å bidra med frivillig arbeidsinnsats, sier Audun Fladmoe, forsker ved Institutt for samfunnsforskning og en av forfatterne bak rapporten.

Nordmenn stilte altså opp da 1,3 millioner flyktninger og asylsøkere ankom Europa i 2015. Og fortsatt er det mange som ønsker å bidra slik at hverdagen til flyktninger og asylsøkere blir bra både i Norge og i utlandet. Men hvorfor? Er det fordi de får bedre selvtilitt eller er det helt og holdent for å hjelpe andre? – Hvis vi skal tro de som har svart på undersøkelser som er gjort, vet vi at de fleste motiveres av det vi kaller verdibegrunnelser. Da ønsker man å gjøre noe for en sak man er opptatt av. Det er også mange som motiveres av den kunnskapen de kan oppnå ved å være frivillig. Færre peker på at de gjør det for seg selv og sin egen samvittighet, sier Fladmoe.

Politikk kan også være en viktig årsak til at mange engasjerer seg for flyktninger og asylsøkere. Enkelte frivillige i Refugees Welcome-nettverket ble en-

gasjert som en reaksjon på myndighetenes innvandringspolitikk og det de opplever som et «kjølig» offentlig debattklima. Det kommer frem i rapporten «Ikke bare en Facebook-gruppe. En case-studie av Refugees Welcome-nettverket i Norge», publisert i 2016.

Utrop har snakket med fire etniske norske som engasjerer seg for flyktninger og asylsøkere, inkludering og mangfold. En av dem er Linn Herland Landro. Hun var med å få Refugees Norway-nettverket på beina etter at Mona Bentzen hadde tatt det aller første initiativet med

å gi mat til asylsøkere ved Politiets utlendingsenhet (PU). Et initiativ som utviklet seg til å bli en folkebevegelse og deretter RW-nettverket; en organisasjon som i dag jobber for å hjelpe flyktninger og asylsøkere over hele Norge.

Linn Herland Landro (33), styremedlem og talsperson i hjelpeorganisasjonen Refugees Welcome Norway.

– En ting er den hatefulle retorikken. Den kan man til dels snu ryggen til og til dels konfrontere. Det blir noe annet med politiske beslutninger som får store følger for oss frivillige som prøver å gjøre noe konstruktivt, sier Linn Herland Landro, som tidlig kom inn i RW-nettverket og ble en sentral organisator. – Det var behov for noen som kunne organisere innsamling av donasjoner, så da meldte jeg meg. Jeg fikk blant annet låne et lager på rundt 500 kvadratmeter på Tøyen, og det ble raskt fylt opp.

Flere bedrifter og mange hundre privatpersoner donerte blant annet klær, penger, hygieneartikler og mat. Og da

Sammendrag på **lettnorsk**

● **I 2015 kom det mange flyktninger til Norge. Noen nordmenn ble reddet. De tror at flyktninger og innvandrere kan ødelegge kulturen og økonomien i Norge. Men andre nordmenn bruker all tiden sin på å hjelpe flyktninger. Utrop møtte fire slike mennesker.**

● **Linn Herland Landro var en av dem som hjalp flyktninger i 2015. Da var det mange som ikke fikk mat og klær da de kom til Norge. Det var fordi det kom mange flyktninger samtidig. Landro organiserte hjelp til flyktningene. Nå er hun talsperson for i Refugees Welcome To Norway.**

● **Utrop møtte også tre andre personer som hjelper flyktninger og innvandrere i jobben sin. De heter Trude Jacobsen, Erik Sønsteli og Siri Sønsteli.**

Facebook-gruppen til RW ble etablert, endte det med at 80.000 privatpersoner over hele landet meldte seg inn. Som en naturlig følge ble det opprettet lokale Facebook-grupper. Disse ble brukt til å kommunisere med, noe som definerte behovet på de ulike stedene.

Frivilligheten stanger imidlertid på grunn av innvandrings-, asyl-, og integreringspolitikken, mener Landro.

– Jeg orker ikke å bruke så mye energi på de som er innvandringsfiendtlige. Man blir mye mer motløs når man ser mangelen på psykisk helsehjelp, hvor mange mottak som legges ned, samt behandlingen av enslige asylsøkere, sier Landro, som mener behandlingen av mindreårige asylsøkere er på grensen til tortur.

– Det er ikke bare på grensen. I visse tilfeller er det tortur. Særlig hvis man ser på avsløringene som er gjort på Trandum og de arrestasjonene av ungdom som foregår midt på natten med masse politifolk som legger dem i bakken.

Landro har vært i kontakt med flere

enslige mindreårige som har sagt at de er 16 eller 17 år, mens alderstesten har sagt at de er eldre.

– Dermed blir de overført fra omsorg i bolig til et voksenmottak. De vet godt at politiet når som helst kan komme å hente dem og frakte dem til Trandum for de blir satt på et fly til Kabul.

14. november fikk Arbeiderpartiet flertall på Stortinget etter at de foreslo retur for noen asylbarn som egentlig måtte ut av Norge når de fyller 18 år. Landro mener vedtaket er bedre enn ingenting.

– Samtidig er det få som kommer til å få en ny vurdering. Men det er bra at man tar oppgjør med innvandrings- og integreringsministeren og en regjering som legger slike politiske føringer, sier Landro, som mener politiet og integreringsministeren er på grensen til tortur.

– Den motstanden og det engasjement flere partier på Stortinget har vist, har skjedd etter at **grasrota** har engasjert seg. Vi er blant dem som ser hvor-

Readaktør i Oppland Arbeiderblad, Erik Sønsteli, mener det er viktig, som redaktør, å være tydelig og å engasjere seg når grunnleggende verdier står på spill. Foto: Brynjar Eidstuen

dan politikken får følger for unge og eldre asylsøkere og rapporterer om det.

Trude Jacobsen (46), generalsekretær i Dråpen i Havet

– En dag da jeg sorterte klærne til datteren min, fant jeg masse hun ikke hadde rukket å bruke før det ble for smått. Samtidig horte jeg på radioen og en nyhetssending som rapporterte om 130.000 mennesker som hadde kommet i land på de greske øyene i løpet av de seks første månedene i 2015. Etter nyhetene var det debatt om Norge kunne klare å ta inn 8000 flyktninger over en treårs periode. Der og da, mens jeg sto i overfloden av klær, fikk jeg en fysisk reaksjon på at jeg måtte gjøre noe. Jeg samlet inn gjenstander her og der og dro ned til Hellas for å se hva som foregikk.

Trude Jacobsen sitter i kontorlokale til organisasjonen som startet som en liten Facebook-gruppe før hun dro til Lésvos i Hellas den første gangen. Hensikten med gruppen var å informere venner og bekjente om at hun ville samle inn det folk ikke brukte lenger og frakte det ned til flyktningene.

For å kunne reise måtte Jacobsen ta permisjon fra jobben i Canal Digital. Til tross for at hun bare var borte i tre dager og trivdes godt i jobben hun hadde, kom hun aldri tilbake dit. Permisjonen ble til et heltidsengasjement, et kapittel lukket seg i Canal Digital og et ferskt kapittel åpnet seg i Dråpen i Havet, hvor hun i dag er generalsekretær.

– Ettersom jeg ikke hadde drevet med humanitært arbeid før, var det en stor overgang og en bratt læringskurve. Jeg måtte sette meg inn i den humanitære bransjen, og jeg måtte lære meg hvordan man starter opp en bedrift, forteller Jacobsen, som til tross for mye arbeid er klar på at dette er en bransje hun ønsker å være en del av resten av livet.

Selv om antallet ankomster av flyktninger til Hellas er redusert, har ikke Dråpen i Havet fått mindre å gjøre.

– Jeg tror ikke folk vet at 60.000 flyktninger lever under dårlige kår i flyktningleire i et land som for mange er en feriedestinasjon, forteller Jacobsen.

Hun tror den frivilligheten man så i 2015, har **dabbet av** nettopp på grunn av denne uvitenheten og at mediene imidlertid alle de frivillige som har slut-

tet opp om Dråpen i Havet og som drar ned til Lésvos for å jobbe i flyktningleirene og med prosjektene organisasjonen har satt i gang.

En av dem som arbeidet frivillig i en av leirene, var en syrisk kvinne som måtte etterlate sine fire barn i Tyrkia fordi reisen til Hellas var for farlig. I dag bor denne kvinnen i en del av huset til Jacobsen. Der bor hun sammen med sine barn, som hun ble gjenforent med i høst etter å vært nesten to år borte fra dem.

– Selv om jeg leder organisasjonen og arbeider overordnet, engasjerer jeg meg i enkeltmennesker også, forteller Jacobsen, som har vært tett på mennesker på flukt flere ganger og er klar på at det eksisterer en fremmedfrykt for disse menneskene.

– Folk er redde for menneskene som flykter over Middelhavet. Av mange blir de sett på som en byrde. På grunn av polariseringen er det desto viktigere å fortelle historiene til disse menneskene, vise at de ikke er farlige og beviser at de sitter inne med masse ressurser. Det blir en viktig motvekt til den frykten som spres, sier Jacobsen.

Erik Sønsteli (55), redaktør i Oppland Arbeiderblad

– Jeg kan ikke påberope meg noen stolt rolle som forkjemper for flyktninger og innvandrere sin situasjon i Norge. Men jeg er opptatt av å bidra på min måte slik at Norge er et godt og trygt land å bo i for alle. Og at vi, som et av verdens rikeste og mest utviklede land, tar vår del av et felles globalt ansvar, sier Erik Sønsteli, redaktør i Oppland Arbeiderblad.

Sønsteli mener vi må stå frem når grunnleggende verdier står på spill. Ikke bare være til stede når byens fotballag vinner, eller når det er byfest. Som redaktør ønsker han å være åpen om at han står opp for demokrati, rettsstaten og det menneskeverdet som det norske samfunnet er tuftet på.

– Som avis er det viktig at vi dekker hvordan situasjonen er for innvandrere i Norge og hvordan de har det i sine liv. Utfordringene innvandrere opplever, må vi løfte og drøfte på samme måte som vi diskuterer andre utfordringer i samfunnet, sier redaktøren.

Han engasjerte seg i motdemonstrasjonen mot Stopp islamiseringen av

F.v. Tor Itai Keilen, Faten Mahdi al-hussaini og Siri Sønsteli. De er alle skuespillere i teaterstykket «Utafor» som har premiere i april. Bilde er tatt i forbindelse med en tur til Jerusalem. Foto: Carl-Ove Fæster

Norge (SIAN) på Gjøvik i begynnelsen av oktober.

– Jeg ønsket å advare mot et ordskifte som splitter oss fremfor å samle oss. Og jeg ønsket å stå i solidaritet med de flyktningene som har kommet den lange veien til Gjøvik der de skal bygge en fremtid og der jeg er redaktør.

– *Du fikk mange reaksjoner både i løpet av og i etterkant av demonstrasjonen. Hvordan reagerte du på det?*

– Jeg forventet reaksjoner fra høyrepopulistiske og innvandringsfiendtlige. Og jeg fikk mange lite hyggelige meldinger i alle mulige kanaler, i tillegg til at jeg fikk drapstrusler. Men alt det sier sitt. At slike krefter er verdt å kjempe mot.

– *Angrer du?*
– Jeg er sikrere enn noen gang på at dette var det riktige å gjøre.

Sønsteli var en av mange foreldre som hadde et barn på Utøya, en hendelse som har preget han og mange familier i etterkant. Datteren overlevde, og sammen skrev de boken «Jeg lever, pappa». En bok som blant annet gir et større bilde av hvordan terrorhandlinger forandret Norge.

– Ordskiftet har endret seg mye siden 2011. For var det nesten uhørt å fremføre Brevikss manifest. I dag kan man høre det bli sagt på offentlige steder eller i sosiale medier. Det er nesten blitt innført.

Siri Sønsteli (26) – datter til Erik Sønsteli og aktuell med teaterstykket «Utafor» av Svein Tindberg

– Det er givende å bidra, og det er fint å møte forskjellige mennesker som jeg kan lære av og som kan lære av meg, og det helt uavhengig av om du heter Kari eller Ali, sier Siri Sønsteli (26).

Hun har tidligere vært frivillig for en kafé for innvandrerkvinner og var også i en periode medarbeider i JustUnity, en organisasjon som jobber med å forebygge radikalisering og ekstremisme blant ungdom. I dag arbeider Sønsteli som lærer og har ansvar for språkkopplæring for flyktninger.

26-åringen var en av de som overlevde terrorangrepet på Utøya i 2011. I dag er hun ikke lenger medlem av partiet som ble rammet den dagen i juli. Det er likevel klart for henne at AUF var ungdomspartiet for henne den gang.

– De setter solidaritet høyt og de ser ikke på et flerkulturelt samfunn som noe negativt, heller tvert imot. Man må kunne engasjere seg i hverandre, uavhengig av bakgrunn, nasjonalitet og religion, sier hun.

Og det er nettopp det 26-åringen skal gjøre mens hun forbereder seg til teaterstykket «Utafor» sammen med tre andre som alle har ulik tro og bakgrunn. Stykket, som har premiere på Det Norske Teatret i april, ser på hva de alvorligste konsekvensene av utenforskap kan være, som blant annet radikalisering og ekstremisme. På scenen står shia-muslimen Faten Mahdi al-hussaini, sunni-muslimen og den tidligere radikaliserede Yusef Assidiq, skuespiller og jøde Tor Itai Keilen og Siri Sønsteli, som er vokst opp i et hjem tuftet på kristendommen.

– Det at vi fire skal samarbeide om et stykke som tar opp et så viktig samfunnsproblem, viser at man kan jobbe sammen på tvers av tro og bakgrunn og få frem et viktig budskap.

Skuespillet er et ledd i det arbeidet som organisasjonen JustUnity gjør. Det var skuespiller Svein Tindberg som tok kontakt med organisasjonen og ønsket å engasjere seg.

– I stedet for å reise rundt med oss når vi skulle holde foredrag på ulike skoler, tenkte Tindberg at han kunne skape refleksjon rundt samfunnsproblemet på sin egen arbeidsplass. Og dette ønsket han at JustUnity skulle være en del av. Så nå skal han regissere et stykke som kan bidra med kunnskap om hvordan man kan forebygge radikalisering og ekstremisme, forteller Sønsteli. ● (utrop.no/32505)

Ordforklaring

Grasrota: vanlige folk, de brede lag i folket, grunnplanet
Skepsis: tvil, mistro
Terskel: her – grense, overgang. Egentlig – dørtokk
Dabbe (av): gå senere; bli slappere; minke, avta

Historien om en scene

Flere av de som møter opp på boklanseringen av boka om Cosmopolite og Miloud Guiderk, har kjent Miloud i flere år. Flere ønsker å få boken signert av selve grunnleggeren. Foto: Hanna Skotheim

I 25 år har musikkscenen Cosmopolite utforsket ny verdensmusikk og utfordret og oversteget grenser på mange plan. Nå har Anne Ellingsen skrevet bok om stedets historie.

Av Hanna Skotheim

Det er onsdag, tidlig november. Ute kan det virke som om høsten har begynt å lure på om Kong Vinter er i ferd med å ta over, mens det inne på Tronsmo bokhandel er **lunt**. Flere mennesker, de fleste i alderen 50+, har samlet seg rundt et bord fylt med **leskende** drikke, snacks og en bunke med bøker som er helt ferske fra trykken. I folkemengden går en liten mann rundt og hilser på de fleste han ser. Han gir dem en god klem, smiler lurt og slår av en prat. I ny og ne signerer han også en bok; boka som handler om han, Miloud Guiderk, og hans varemerke Cosmopolite; musikk-scenen som i år fyller 25 år.

Det går også en annen person omkring i folkemengden. Hun har mørk dress, definerte briller og blondt hår som lyser opp. Det er Anne Ellingsen, sosialantropolog og forfatter av boka

“Grenseløse opplevelser. Miloud Guiderk og Cosmopolite”. I flere år har hun vært på konserter på Cosmopolite og bisenen Belleville. Nå har hun også skrevet en bok om det. En bok som startet mye på grunn av hennes doktoravhandling om Rikskonsertene, som den gang arrangerte en del av sine opptredener på Cosmopolite.

– Før jeg kom i gang med feltarbeidet, spurte jeg Miloud om jeg kunne komme på konserter på Cosmopolite for å samle inn informasjon til doktoravhandlingen. Jeg nevnte samtidig at jeg egentlig ikke hadde noe budsjett. Han svarte at han helst prøver å tjene litt på dette... Men da han så ansiktsuttrykket mitt, tok han hånda mi i sine og sa: “Du skal få lov til å komme på konsertene!”

Det er Ellingsen som har fått det første ordet på boklanseringen denne novemberkvelden på Tronsmo, og hun forteller hvordan det hele starta. Hun takker

Sammendrag på **lettnorsk**

- **Det finnes et sted i Oslo som spiller musikk fra hele verden. De har hatt konserter i 40 år. Stedet heter Comsopolite. Her er det ikke pop-musikk fra de store radiokanalene, men det vi kaller verdensmusikk.**
- **Han som startet Cosmopolite, heter Miloud Guiderk. Han kommer fra Marokko. Han kom til Norge i 1970. Nå driver han Cosmopolite sammen med sønnen sin.**
- **Miloud har gjort mye for kulturen i Oslo og Norge. Det mener Anne Ellingsen. Hun har skrevet bok om Cosmopolite. Uten dette stedet ville det vært mange artister som ikke kom til Norge. Miloud har klart utrolig mye, mener Ellingsen.**

også alle som har bidratt til at boka ble til. Selvfølgelig Miloud, men så er det så mange flere å takke. Som hun skriver i innledningen av boka: “Uten Miloud ville det ikke eksistert noe Cosmopolite – det er alle med kjennskap til saken

enige om. Samtidig: Han hadde ikke greid det alene. Milouds medarbeidere har både utfyllt og utfordret ham. De har stått på og muliggjort at klubben har kommet seg gjennom prøvelser som i perioder var nær ved å **ta knekken på**

organisasjonen og **ildsjelen** bak.”

Fra Casablanca til Norge

Vi skruer tiden tilbake til starten av september. Utrop møter en litt stresset Ellingsen på Cosmopolite. Boka som hadde sin spede start for to år siden, skal snart være ferdig. I begynnelsen av november skal Cosmopolite og alt hva det har bidratt til i både Oslo og Norge, markeres. Ikke bare med en bok, men med en serie jubileumskonserter ti dager til ende. Men hvordan ble egentlig Cosmopolite til?

Det hele startet i Casablanca 1947; stedet og året Miloud ble født. I boka skriver Ellingsen dette om oppveksten til Miloud: “Det er impulsene fra skoleveien hans i byen han vokste opp i som skapte Cosmopolite, hevder han i dag. Fra kafeene langs den fire kilometer lange skoleveien hørte han tonene til Abdel Wahab og Umm Kulthum, to av araberverdenens største stjerner. Han kjente duftene og fornemmet en sanse- lig verden som ble sterkt og besnærende uttrykt gjennom musikk”.

Men det var en vei å gå fra å være ung i Casablanca og til å drive Cosmopolite i Oslo. Miloud mistet faren sin som tiåring og forsto raskt at det var han som måtte ta ansvaret for sine yngre brødre. Han begynte derfor å jobbe ved siden av skolen. Også moren jobbet, noe som førte til at brødrene til Miloud måtte plasseres på barnehjem. Hver eneste søndag mens han enda gikk på skolen besøkte Miloud sine to brødre. Etter mye hardt arbeid, både på og utenfor skolen, fikk Miloud anledning til å studere på konservatoriet for musikk og kunst. Derfra skulle livet hans endres totalt. For noen år senere møtte Miloud den norske kvinnen Bjørg Bjørnevik i Marokko. Han ble med henne til Norge i 1970, og tre år senere fikk de sønnen Omar, som i dag er Milouds høyre hånd på Cosmopolite.

– Omar har på en måte hatt “voksenrollen” når Miloud har sagt at han ønsker seg både den ene og den andre artisten til å spille på Cosmopolite. Da har Omar sagt: “Jammen, pappa, vi må tjene penger også. Vi kan ha noen risikoprosjekter, men ikke for mange”, forteller Ellingsen og ler litt forsiktig.

Konflikt

For Miloud overtok det som skulle være det første lokalet til Cosmopolite høsten 1992, jobbet han en periode på Gaustad sykehus. Etter å ha vært der en stund, begynte han å arbeide på Emma Hjorts hjem for utviklingshemmede i Bærum. Han arbeidet seg oppover fra å jobbe på vaskeriet til å bli kulturmedarbeider, og til å starte jazzklubben Emmajazz. Til gymsalen på Emma Hjørt fikk Miloud hentet inn store navn på den internasjonale jazzscenen. Det var også Miloud som etablerte Musikkflekken i Bærum, for Cosmopolite så dagens lys;

musikkscenen, som ifølge Ellingsen, har hatt stor betydning ikke bare for det flerkulturelle Oslo, men for det flerkulturelle Norge.

– Cosmopolite er en møteplass. Jeg vegrer meg egentlig for å bruke det ordet da alt og alle skal være en møteplass nå for tiden, men Cosmopolite er jo virkelig en møteplass og har vært det hele veien. Hit kommer de mest usannsynlige sammensetninger av folk. De er i alle aldre, kommer fra ulike deler av byen og har ulik etnisk opprinnelse, sier Ellingsen.

Hun forteller dette i et rom flere trapper over og på baksiden av Cosmopolites hovedscene. En scene hvor det har utspilt seg et tusentall konserter med artister fra konfliktfylte land.

– Cosmopolite er og blir et nedslagsfelt. Musikk presentert av musikere fra hele verden, noen fra mer turbulente land enn andre, utkrystalliseres her, forteller Ellingsen.

«Cosmopolite er virkelig en møteplass og har vært det hele veien.»

Selv om det aller meste av musikken er blitt tatt imot med åpne armer, er det eksempler på episoder som er mindre hyggelige.

I 2002 valgte for eksempel Miloud å kansellere en konsert med det sveitsiske klezmer-bandet Kol Simcha. Selv om Cosmopolite trolig er det stedet som har spilt mest jodisk musikk opp gjennom årene, fikk kanselleringen sterke reaksjoner.

– Musikerne ble sinte og i mediene fikk man inntrykk av at kanselleringen skjedde fordi de som drev Cosmopolite var muslimer. Men kanselleringen handlet ikke om at Miloud var muslim. Han følte ansvar for sikkerheten på grunn av den spente situasjonen i Midtøsten på den tiden og fordi det i Europa hadde vært voldelige sammenstøt mellom ulike fraksjoner, forteller Ellingsen.

Hun legger derimot til at avlysningen var uheldig, og forteller at klubben var raskt ute med en beklagelse.

– Det var bra at mange politikere kom på banen og påpekte hvor viktig det er at konserter ikke avlyses på grunn av frykt. Rikskonsertene, som var ansvarlig arrangør av konserten, fikk en skrape i lakken for sin håndtering av episoden, sier Ellingsen og informerer om at Cosmopolite nå har skjerpet rutinene for å håndtere mulige sikkerhetsutfordringer i forkant av konserter, slik at lignende episoder kan unngås.

Etnisitet = spennende

Mens Ellingsen holdt på med feltarbeidet på Cosmopolite, ble det etter hvert mer og mer tydelig for henne at det var

forskjell på hvordan Miloud snakket om musikk og hvordan Rikskonsertene, som i dag går under navnet Kulturturneen, snakket om musikk.

– Rikskonsertene brukte mye tid og krefter på å fortelle om hvordan musikk kan føre til etniske møter, og de brukte ordet “spennende” svært ofte når de omtalte disse møtene. Ordet forekom derimot ikke i omtalen av konserter hvor det kun var én etnisk gruppe som opptrådte. Det behøver ikke være noe galt i å understreke etnisitet, men det som fungerer best er når musikere finner hverandre fordi de har god kjemi. Det er ikke så viktig hvilken bakgrunn de har, sier Ellingsen og forklarer videre:

– Er det noen som bare spiller hardingfele eller bare pakistansk musikk, er det ikke så spennende. Men spiller noen både hardingfele og pakistansk musikk på scenen samtidig, da er det spennende.

Hun understreker at både Miloud og Rikskonsertene hadde sans for kvalitet, men at Rikskonsertene var opptatt av å tenke på musikk som noe politisk. Miloud var imidlertid bare opptatt av at musikken skulle fungere. Jeg tror publikum blir lei når musikk helst skal ha en politisk betydning, sier Ellingsen.

Et rikere land

Både når Utrop møter Ellingsen i september og under boklanseringen i november, er boka så fersk at det er vanskelig å si hva slags betydning den vil ha for folk. Ellingsen håper imidlertid boka vil være en viktig dokumentasjon på det flerkulturelle Norge og til inspirasjon for folk.

– Jeg håper også boka kan fungere som en minnebok for de som har fulgt virksomheten i alle år, kanskje til og med fra tiden før Club 7-tiden, sier Ellingsen.

Club 7 ble etablert som et samlingssted for radikale motkulturer, med aktiviteter særlig innenfor teater, poesi, jazzmusikk og visesang. Av Ellingsen blir klubben beskrevet som en inkluderende scene, og det var herfra Miloud hentet inspirasjon til det som senere skulle bli Cosmopolite.

Da han ble utnevnt til ridder av 1. klasse av den Kongelige Norske St. Olavs Orden i 2008, uttrykte Miloud at han gjerne skulle delt fortjenesten med Attila Horvath; mannen som grunnlag Club 7, men som på det tidspunktet ikke lenger levde.

– Både Attila og Miloud kom fra utlandet og bidro til at Norge ble et rikere land, sier Ellingsen, som sier hun hele tiden har vært bevisst på å holde en kritisk distanse som forfatter.

– Jeg har vært bevisst på ikke å være et rent mikrofonstativ. Derfor har jeg lett etter kritiske røster, noe det har vært

svært lite av. Mens jeg drev med research til boka og snakket med ulike musikere, var de så og si utelukkende positive til hvordan de hadde blitt tatt imot på Cosmopolite. Det var imidlertid en som sa han ikke hadde fått verdens beste betaling, men han hadde forståelse for det fordi han visste at virksomheten ikke hadde så mye å rutte med, forteller Ellingsen.

Overskrider grenser

For økonomien har vært trang for musikkscenen på Torshov. Ellingsen beskriver det som en evig kamp mot byråkratiet og understreker hvor vanskelig det har vært å få støtte fra det offentlige til å drive virksomheten.

– Oslo kommune har ikke akkurat vært raus med å støtte Cosmopolite. Mest økonomisk hjelp har kommet fra Kulturrådet. Ellers har mye av virksomheten blitt drevet på frivillig basis, opplyser Ellingsen. Hun forteller videre at Cosmopolite sin levetid har vært avhengig av ildsjeler som har stått på langt utover det man kan forvente.

– Og det er så typisk for Cosmopolite: Alle som stiller opp! Selv om jeg takker enkeltpersoner i boka, er det et stort antall mennesker som har bidratt til å gjøre klubben til hva den er i dag.

For det er nettopp alt og alle, hele kombinasjonen av mennesker og hva som foregår på scenen, som bidrar til at man ikke vet helt hva man går til når man drar på konsert på Cosmopolite.

På Cosmopolite får man utvidet perspektivet sitt. Kanskje har man aldri hørt om verken bandet eller musikk-sjangeren. Så kommer man på konserten og får **bakoversveis** og gåsehud av den flotte musikken og sceneshowet, forteller Ellingsen.

Og det er nettopp tanken om at man overstiger grenser når man får høre musikk på Cosmopolite, i tillegg til at musikken er fra over landegrenser, som utgjør tittelen “Grenseløse opplevelser”.

– Jeg har selv utvidet musikksmaken min på grunn av Cosmopolite. Jeg anbefaler flere å la seg berike på samme måte, sier Ellingsen. ●

(utrop.no/32087)

Ordforklaring

Leske: sløkke tørsten, svale
Ildsjel: en person som er veldig opptatt av en sak og jobber hardt for den, en person som er fylt av brennende iver og begeistring
Lun: skjernet mot vær og vind, i ly; passelig varm, mild
Å ta knekken på:

Idrettslig lege

Zubair Akram (27) vant i høst et Norgesmesterskap i styrkeløft. Og når han ikke behandler pasienter eller løfter vekter, driver han med en pakistansk versjon av hestepolo.

Av Claudio Castello

– Jeg har egentlig alltid vært et menneske som har drevet mye med idrett. På barneskolen spilte jeg fotball, og begynte med styrketrening på videregående, sier mannen som av Dagens Medisins er blitt kalt Norges sterkeste fastlege, til Utrop.

27-åringen er født i Norge, men bodde også noen år i Pakistan, og regner seg som tokulturell. Han tok også medisintutdanningen sin i Polen.

– Nivået på utdanningen var veldig godt. Sosialt fungerte det også ganske greit, og jeg kom inn i et studentmiljø på medisinskolen med mange norsk-talende, så jeg følte meg ganske norsk i Polen, forteller han.

– Utrolig gjevt

Etter seks år med medisinstudier fikk han legetittelen, og kunne velge spesialisering.

– Jeg vært innom Ahus blant annet, men ønsket å utvikle meg videre som allmennlegespesialist, og har av den grunn tatt turen til Sauherad, hvor jeg har jobbet som fastlege siden i høst.

Siden hverdagen som fastlege på et mindre sted ikke er like hektisk som i en storby, valgte Akram å ta opp igjen vektløfterhobbyen, og gjøre noe mer ut av den.

Og de mange ungdomsårene med vekttraining ga utvilsomt resultater. I høstens NM i styrkeløft, som var Akrams første mesterskap, slo han like godt til med å vinne gull i 83-kilosklassen.

– Å vinne var utrolig gjevt, og noe jeg er stolt av. Jeg har satset på styrkeløft ved siden av studiene og jobb de siste årene til tross for stor arbeidsbelastning.

– Vil du satse på en vektløfterkarriere framover?

«Særlig de unge er mye mer bevisste på helse og fysisk form.»

– For min del er legegjerningen første prioritet. Jeg ser det som vanskelig å satse mer enn det jeg har gjort frem til nå.

Flere holder seg i form

Akram har familietilhørighet i en innvandrergruppe som vanligvis forbindes med livsstilssykdommer og lite trening. Han sier dette holder på å endre seg.

– Holdningene har blitt langt bedre. Jeg ser jo at særlig de unge er mye mer

Sammendrag på lettnorsk

● **Zubair Akram er lege. Han er også norgesmester i styrkeløft. Han har drevet med sport siden han var liten. Da spilte han fotball. Etter hvert begynte han å løfte vekter.**

● **Han studerte medisin i Polen. Etterpå tok han spesialisering i allmennmedisin. Nå jobber han som lege i Sauherad. Det er et lite sted, så jobben er litt roligere her.**

● **Jeg fikk tid til å trene mer da jeg flyttet til Sauherad. Derfor ville drive mer med styrkeløft. Og det gikk jo veldig bra. Jeg ble norgesmester. Jeg liker også sporten tent pegging. Det er en pakistansk versjon av polo.**

bevisste på helse og fysisk form.

Han ser dette kun som positivt.

– Vi som har bakgrunn fra vest-asiatiske land er ofte på topp på statistikker som handler om overvekt og diabetes. Jeg ser sammenhengen, og at vi må jobbe ekstra hardt for å holde oss i god helse.

Pakistansk heste-polo

Når Akram ikke behandler pasienter eller løfter vekter, liker han å sette seg på hesteryggen og praktisere den urgamle punjabi-varianten av hestepolo, kjent under navnet neza bazi på urdu, eller tent pegging på engelsk.

– Idretten kan bedrives både individuelt og på lagbasis. Jeg har både en far og en bror som drevet med sporten, så du kan si at jeg har fått den gjennom familietilhørigheten. I fjor deltok vi i et internasjonalt mesterskap, med motstandere fra land som USA, Pakistan og Tyskland.

Han ser for seg en fremtid hvor han kan holde seg i god form og utøve yrket sitt.

– Jeg vil fortsette å trene og drive med idrett, slik at jeg kan holde meg frisk så langt som det går an og prestere i dagliglivet. Legekarrièren er og blir første-prioritet. (utrop.no/32588)

Foto: Helserespons.no

Fysisk sterk fastlege: Norsk-pakistanske Zubair Akram (27) vant likegodt 83-kilosklassen under årets NM i styrkeløft. Til daglig jobber han som fastlege. Foto: Privat

Akram ser på seg selv som en sporty person, og liker i tillegg til vektløfting å praktisere punjabienes variant av hestepolo, "neza bazi". Foto: Privat

Ordforklaring

Livsstil: hvordan vi lever
Styrkeløft: Idrett som består av de tre øvelsene knebøy, benkpress og mar-keløft. Sporten går ut på å løfte så mange kilo du kan til sammen.

Hestepolo: ballspill som spilles til hest med lange køller
Allmennlege: lege som tar imot pasienter uten henvisning fra andre leger.

– Høyre må heve stemmen i innvandringsdebatten

Phillip Charles i Unge Høyre ønsker å ta imot flere **kvoteflyktninger**. – Det er mulig å være enig med regjeringen om å være konsekvent samtidig som man er for en mer **liberal** innvandringspolitikk, sier han.

Høyre-politikeren Phillip Charles mener politikere i alle partier må bli flinkere til å diskutere utfordringer rundt innvandring og integrering. Foto: Privat

Av Hanna Skotheim

– Alle partier som er tilhengere av innvandring på et eller annet vis, må bli flinkere til å diskutere utfordringer i offentligheten. Da vil **premisset** for debatten settes av noen andre enn innvandringskritikerne, sier Charles.

– *Hvordan balanserer du det å både være streng og snill?*
– Jeg liker ikke uttrykkene "snill" og "streng", for jeg tror de aller fleste norske politikere ønsker å hjelpe flest mulig, men at vi har forskjellige måter vi ønsker gjøre det på, sier Charles.

«I valgkampen var man opptatt av å stemple motstanderne, og det fører til en lite konstruktiv debatt.»

Må diskutere utfordringer

Charles sin måte er blant annet å åpne for flere kvoteflyktninger. Og det mener han høyre-politikere må kunne si uten å føle at de går til angrep på Frp.

– Vi må ta vårt internasjonale ansvar og ta imot flere, sier Charles.

Han er derfor fornøyd med at regjeringen og støttepartiene åpnet for å doble antall kvoteflyktninger i årets statsbudsjett. Ved å ta imot 1000 flere kvoteflyktninger neste år, blir kvoten på nesten 2120 personer. Det er lavere enn antallet personer Norge har tatt imot de siste årene, men høyt sammenlignet med tidligere år.

Men ved å si ja til at flere kan komme til Norge, følger det noen utfordringer, og disse må man diskutere i mye større

Sammendrag på lettnorsk

● **Phillip Charles er med i Unge Høyre. Han mener Norge må ta imot flere flyktninger. Det kan være bra for Norge. Frp bestemmer for mye i innvandringspolitikken, synes han.**

● **Men det kan også bli problemer av å ta imot flere flyktninger, mener Charles. Det må vi ikke være redde for å snakke om. I stedet for å kritisere Frp må vi diskutere problemene på en saklig måte og finne løsninger.**

● **I valgkampen snakket vi for mye om de andre partiene. Alle ville si noe stygt om de andre. Men ingen snakket om hvordan vi kan gjøre Norge bedre for flyktninger. Det er ikke en god politisk debatt, sier Charles.**

grad, ifølge Charles.

– Alle partier som er tilhengere av en eller annen form for innvandring, må bli flinkere til å diskutere utfordringer i offentligheten. Da får vi en mer saklig debatt hvor premissene settes av noen andre enn innvandringskritikerne, sier Charles.

Høyre-politikeren mener man bruker for mye tid på å kritisere de som er skeptiske til innvandring i stedet for å sette dagsorden selv.

Mer politikk, mindre retorikk

I BT-innlegget skrev Charles også: "Jeg håper du kan bli med på å gi litt mindre oppmerksomhet til innvandringskritikere og litt mer oppmerksomhet til det å skulle sette **premisset** for debatten. Bare da kan vi få mer politisk gjennomslag og en mer konstruktiv debatt".

– Ved å gi innvandringskritikere mindre oppmerksomhet mener jeg ikke at man skal unngå å konfrontere dårlige holdninger. Det skal

vi gjøre. Men vi må generelt snakke mer om politikk og mindre om retorikk. I valgkampen var innvandringsdebatten lite preget av innvandringspolitikk. Den var preget av retorikk. Politikere var opptatt av å stemple motstandere på begge sider, og det fører til en lite konstruktiv debatt.

Selv om innvandring kanskje ikke ble diskutert så mye i løpet av valgkampen, var det innvandring som var en av de viktigste sakene for folk. Det viser en velgerundersøkelsen fra Statistisk sentralbyrå (SSB) og Institutt for samfunnsforskning. Dette engasjementet mener Charles er viktig. Og når så mange viser et slikt engasjement, er det desto viktigere at politikerne tar ansvar for å føre en opplyst debatt, mener han.

– Samtlige politikere bør ta selvkritikk

når det kommer til innvandringsdebatten. De er ofte i front på hverandre uten å diskutere essensen av hva innvandring til Norge fører til.

Da innlegget til Charles ble publisert, fikk han flere reaksjoner. Deriblant av rådgiveren til Sylvi Løsthaug, Espen Teigen.

– Han ønsket å rydde opp litt og spurte meg om jeg var for åpne grenser eller om jeg fortsatt hadde fornuften i behold. Dette er et eksempel på at noen prøver å styre debatten i en viss retning, og det er irriterende. Det må gå an å ha en saklig debatt om innvandring uten å bli stemplet som naiv eller at folk sier at du er for åpne grenser, sier Charles.

Han mener regjeringssamarbeidet og forståelsen av at det er Frp som utelukkende skal ha gjennomslag i innvandringspolitikken, kan ha gjort at Høyre-politikere ikke snakker så mye om innvandring lenger. Nå synes han derimot Høyre må heve stemmen i større grad. Både utad og internt i partiet.

Teigen: – Legitime spørsmål

Espen Teigen (Frp) sier følgende i en kommentar til Utrop:

– Jeg hadde en hyggelig diskusjon med Philip André, hvor jeg prøvde å finne ut hva han konkret mente om asylpolitikken. Det er kjøpt at han oppfattet det som krenkende. Jeg trodde folk tålte legitime spørsmål om ting de fikk på trykk i avisen. (utrop.no/32539)

Ordforklaring

Kvoteflyktning: personer som har flyktet fra hjemlandet sitt og som blir overført til et tredjeland (også kalt overføringsflyktning og FN-flyktning).
Liberal: her – for frihet, for at det skal være mindre strengt
Konsekvent: som behandler alle likt, som holder seg til samme regel hele tiden, prinsippfast
Premiss: forutsetning, vilkår

Frihet til å drive friidrett

Som liten jente savnet Ezinne Okparaebo et friidrettstilbud i Groruddalen. For tre år siden opprettet hun Ezinne Athletics, et **lavterskeltilbud** innen **friidrett** for jenter i Groruddalen.

GRORUDDALEN: På grunn av manglende friidrettstilbud i Groruddalen fikk ikke Ezinne Okparaebo begynne å trene før hun var 12. Nå gir hun gratis friidrettstilbud til jenter kun et steinkast unna barndomshjemmet sitt. Foto: Anna Aronsen Oftedal

Av Anna Aronsen Oftedal

– Noen av jentene har talent. De sier at de skal slå rekorden min, og den holdningen liker jeg, sier Okparaebo som er Norges raskeste kvinne gjennom tidene.

Okparaebo er hovedtrener for 100 jenter i Ezinne Athletics, men føler seg mer som en storesøster.

– På trening snakker vi om alt mulig. Jeg håper på å fungere litt som en **mentor** for jentene også. Når man trener, blir man ikke bare fysisk sterkere, men også mentalt. Jeg tror idrett kan gi økt mestringsfølelse og selvtillit.

Hun beskriver prosjektet som en inngangsport. Jentene er alt fra 10 til 16 år og er i en viktig utviklingsfase.

Okparaebo vant OXLO-prisen forrige lørdag, sammen med Tabanka Dance Ensemble ved ildsjel Thomas Talawa Prestø. Prisen står for «Oslo Xtra-Large» og tildeles personer og prosjekter som gjør en god jobb med å inkludere alle i Oslo. Da hun selv var barn, var det ikke

noen friidrettsklubb i Groruddalen, og hun måtte dra helt ned til Bislett for å trene.

Gratis tilbud

– Etter at jeg som tiåring slo flesteparten av gutta i klassen i sprint, fikk jeg lyst til å begynne å trene, men det var ikke noe tilbud i Groruddalen. To år senere tok faren min meg med til Bislett.

Okparaebo påpeker at det ikke er alle foreldre som har råd til å betale for fritidsaktiviteter for barna.

«Når man trener, blir man ikke bare fysisk sterkere, men også mentalt.»

– 84 prosent av jenter med flerkulturell bakgrunn er ikke med i organisert idrett. Årsakene kan være kultur, bosted eller økonomi. Derfor er Ezinne Athletics helt gratis for deltakerne.

Det er ikke penger som er motivasjonen til Ezinne.

– Jeg gjør dette frivillig, men det gir

Sammendrag på **lettnorsk**

● Mange jenter trener ikke. De som har innvandrerforeldre, trener mye mindre enn andre jenter. Det er dyrt å trene mange steder. Det er også noen jenter som ikke får lov til å trene eller ikke er interessert.

● Men i Groruddalen kan jenter trene gratis. Det er Ezinne Okparaebo som er trener. Hun er Norges beste sprinter. Hun har startet en trening som heter Ezinne Athletics. Der er det gratis å trene friidrett.

● – Det er cirka 100 jenter som trener her. Det er veldig moro. Noen av dem er veldig flinke. De sier at de vil slå rekorden min. Det synes jeg er bra. Trening gjør deg sterke og gir deg bedre selvtillit, sier Ezinne Okparaebo til Utrop.

meg masse glede og energi!

Okparaebo og jentene trener på Granstangen skole på Furuset og er foreløpig støttet av Extrastiftelsen. Fordi hun ønsker å utvide tilbudet, leter Okparaebo etter ny støtte.

– Jeg håper at flere jenter kan delta på prosjektet, og at vi kan stille med mentorer som kan **veilede** jentene videre i utdanning og arbeidslivet. ● (utrop.no/32552)

Ordforklaring

Mentor: rådgiver, veileder

Veilede: hjelpe med råd, gi informasjon som hjelper deg å velge

Lavterskeltilbud: et tilbud som det er lett å begynne å bruke. Terskel – dørstokk, grense, overgang

Friidrett: sport som blant annet har løp, hopp og kast, f.eks 100 meter sprint, 3000 meter løp, lengdehopp osv

Oslo Voksenopplærings elevmasse har mange talentfulle kunstnere. Her en knippe av språkskoleelevene som for nyttår stilte ut bøker, billedkunst og klær på biblioteket på Oslo Voksenopplæringsentral på Helsenyr. Foto: Claudio Castello

Løfter frem talentene

Oslo Voksenopplæring Helsenyr bibliotek stiller i disse dager ut malerier, trykk, skulpturer, bøker og klær. Bidragene er fra elever som var etablerte kunstnere i sine **respektive** fødeland.

Av Claudio Castello

Forfattere fra Afghanistan, Syria og Myanmar, syersker fra Spania og Pakistan og billedkunstnere fra Iran og Syria. Felles for alle er at de har flyttet eller flyktet til Norge og går på språkopplæring.

Behroz Adhemi, som er iransk kurder og har bodd fire år i Norge, stiller for første gang ut sine bilder.

– I Iran studerte jeg kunst, mens her i Norge har jeg fokusert mer på form og farge og på moderne vestlig stil. For meg som nykommer har det vært utfordrende, men jeg synes at jeg etter hvert har kommet godt i gang med å bli kunstner i Norge.

min ektemann, siden jeg flyktet først til Norge, alene med barna mine. For meg var arket og pennens mine bestevenner, og ble en vei ut av savnet.

Lalporwal lever og ånder for å skrive, til tross for at hun ble giftet bort svært ung og fikk bare fem års skolegang i fødelandet. Heller ikke foreldrene **oppmuntret** henne til å skrive ned sine følelser, tvert imot.

– Jeg fikk høre at det ikke passet seg for en jente å skrive. Men så å si alle afghanere skriver, enten korte historier eller dikt. Langvarig krig har gjort oss til en nasjon av lyrikere.

Gammel og sterk historie

Skulptør og maler Manijeh Azadi, også hun fra Iran, jobbet som naturfags- og matematikklærer, men hadde kunsten som hobby.

– Jeg har alltid vært interessert i den persiske historien, og særlig tiden før landet ble islamsk. Så derfor har jeg laget bilder med forislamske motiver.

Syriske Redwan Baqi er også skulptør og maler. Bildet han stiller ut, forestiller en krigsenke fra hjembyen Kobane.

– Kvinnen har mistet familie som følge av krigen. Hun uttrykker både fortvilelse, men også viljen til å finne et minstemål av håp under svært vanskelige kår. Jeg har selv også opplevd sykdom, savn og krig, så jeg laget bildet for å frem håpsfølelsen som finnes hos alle oss syriere.

Flamencokjoler

Francisca Fernandez Lozano kom til Norge som arbeidsinnvandrers på grunn av krisen i Spania. I hjemlandet

jobbet hun i mange år som syerske, og hun har tatt opp fagkunnskapene opp igjen, samtidig som hun går på norskopplæring.

– Jeg har laget dette med masse kjærlighet. Jeg er glad i å sy, men vil ikke kalle meg for kunstner, sier hun beskjedent mens hun viser frem en flamencokjole.

Iranske Mohammad Alizadeh spøker med henne:

– Jeg kan jo også få sydd en flamenco-drakt av deg. Alt jeg mangler er en dansepartner.

Kultursamkvem

Hans billedkunst er miniatyrtrykk som han lærte av en gammel mester i Iran, men som har sin opprinnelse i Kina.

– Kulturelt **samkvem** mellom persere og kinesere har vært et faktum i flere århundrer, takket være Silkeveien som handelsrute, som knyttet begge riker sammen.

Bildet som Alizadeh viser frem, er av en islamsk sjaman, som er tilpasset en mer moderne stil.

– I Iran har slike bilder eksistert i lang tid. Sjamanene nøt stor respekt i mange lokalsamfunn, og ble sett på som kilden til kunnskap. Sjamanene kunne ikke bare Koranen, men hadde også kunnskap om andre religioner.

Voksen- og barnebok

For Naing Tha Tun, som jobbet som journalist i Burma før han kom til Norge, var veien til å lære seg norsk ukonsjonell.

– Jeg skrev på mitt eget språk, mens jeg leste norsk. For meg, som har en helt annen språkbakgrunn, var det van-

Sammendrag på

lettnorsk

● Mange innvandrere lærer norsk hos Oslo Voksenopplæring. De har språkskoler flere steder i byen. Nå har de laget en kunstutstilling. Flere av elevene på skolen jobbet som kunstnere i hjemlandet.

● Lina Lalporwal skriver dikt. Hun måtte flykte fra Afghanistan. – Vi er mange som skriver i Afghanistan. Krigen har gjort oss til et skrivende folk. Foreldrene mine ville ikke at jeg skulle skrive. Men jeg gjorde det likevel, forteller hun.

● Torunn Thomassen er rektor ved Oslo Voksenopplæring. – Vi er ikke bare en skole. Vi er det første møtet med Norge for mange. Det er viktig for oss å gi elevene en mulighet til å være kreative og vise hva de kan, sier hun.

skelig å lære meg et nytt alfabet og helt annen uttale.

Tun gir uttrykk for dette gjennom sin bok **triologi**. Tittelen, oversatt til norsk, er: "I begynnelsen vil du streve".

Viderebygging

Torunn Thomassen, rektor i Oslo Voksenopplæring Helsenyr, ser på utstillingen som en oppmuntring av elevenes kreativitet og som et skritt på veien.

– Vi er ikke bare til for å bygge språkkompetanse, men vi er også på jakt etter all mulig kompetanse som våre elever har fra sine respektive fødeland. Et av formålene våre er å fremme våre elever, og hjelpe dem videre ut i det norske samfunnet. At folk klarer seg, gir trivsel, og gjør det lettere for de nye å bli en del av en ny tilværelse i Norge.

Kunst er også språk, fremhever Thomassen.

– Vi har ulike behov blant språkelevne, og ulike måter å gi folk en etterlengtet drahjelp er veien videre for oss mer læringscenter. Vi tilbyr ikke bare språkopplæring, men er også manges første inngangsport til det norske samfunnet. ● (utrop.no/32699)

Ordforklaring

Oppmuntre: prøve å få andre til å gjøre noe, motivere

Respektiv: henholdsvis, hver for seg

Samkvem: omgang, selskap, forbindelse

Trilogi: et (kunst)verk som består av tre selvstendige deler

Hjelper utsatt minoritet

Han er ungarsk, men vet ikke helt hva det betyr lenger. Han er psykolog, men får ikke tillatelse til å arbeide som det i Norge. Likevel er ikke Krisztian Rozsa i tvil om hvem han er eller hva han vil.

– Dagens grunnlov i Ungarn sier at ekteskap kun er mellom mann og kvinne. Ekteskap ble ikke definert så tydelig før, sier Krisztian Rozsa. Foto: Hanna Skotheim

Av Hanna Skotheim

Empatisk, samfunnskritisk, mot ulikhet og for likeverd. Det er det Krisztian Rozsa (39) svarer når Utrop spør om han kort kan fortelle hvem Krisztian er. Ja, han er prosjektansvarlig i Skeiv Verden og har hovedansvar for seksuell helse og vold i nære relasjoner. Men han er også utdannet psykolog, innvandrer fra Ungarn, sammen med en mann, far til to barn som er adoptert fra Ungarn og frustrert over hvilken retning hjemlandet hans er på vei i.

Sistnevnte var også av en grunnene til at han dro fra Ungarn for litt over tre år siden.

– Å oppdra et barn sammen med en av samme kjønn er vanskelig i Ungarn. Holdningene til homofili beveget seg i riktig retning, men de siste årene har flere blitt kritiske. Da Ungarn ble en del av EU, hadde mange et felles mål om å bli mer åpne, mer inkluderende og mer vestlige enn vi noen gang hadde vært. Den trenden har tatt slutt, forteller Rozsa.

Etter at Rozsa forlot hjemlandet, har han fått et inntrykk av at det ungarske samfunnet er blitt enda mer splittet. En del av befolkningen er fortsatt for EU, mens en enda større del er mot vestlige

verdier, innvandring og likestilling.

– Likestillingen mellom menn og kvinner er i ferd med å reverseres. Gjennom statens offentlige kommunikasjon, media, offentlig pensum og ikke-statlige organisasjoner, har jeg hørt flere som er kritiske til at kvinnen i et hushold skal være likestilt med mannen. Det er nesten ikke til å tro, sier Rozsa, som ikke nølte den dagen mannen spurte om han ville være med til Norge i forbindelse med et jobbtilbud.

«Likestillingen mellom menn og kvinner er i ferd med å reverseres.»

Står uten psykologlisens

Rozsas første år i Norge besto av bleieskift og babyleksaker. Året etter ble dette erstattet med alvorlige samtaler med personer som på en eller annen måte sliter med legningen sin. I Skeiv Verden tilbyr Rozsa oppfølging for dem som bor på krisesenter, gruppesamtaler og én-til-én-samtaler innenfor områdene seksuell helse og vold i nære relasjoner.

Seksuell helse har han jobbet med siden han fikk jobben i 2014, mens vold i nære relasjoner er et område organisasjonen har viet mer oppmerksomhet til de to siste årene.

– Før hadde vi ikke tiltak rettet mot dem som er utsatt for vold i nære relasjoner, men etter å ha opplevd en økning i henvendelser, har vi åpnet opp for å håndtere denne typen problematik, sier Rozsa.

I likhet med privatpraktiserende psykologer og psykologer innenfor det offentlige opplever også Skeiv Verden at de har sprenget kapasitet og kan komme til kort på grunn av antall henvendelser de får.

– Flere av dem som kommer hit, har ikke avtalt time på forhånd. Rett før du kom måtte

jeg avvise en som dukket opp uanmeldt og be vedkommende bestille time. Vi har dessverre ikke kapasitet til å ta imot alle som kommer.

Ønsket til Rozsa er å kunne tilby psykologhjelp til skeive migranter. På den måten vil kanskje ventelistene bli kortere. Men slik som status er nå, kan ikke ungarer arbeide som psykolog i Norge. For tre år siden sendte han inn en søknad til Helsedirektoratet for å få

godkjent utdannelsen sin i Ungarn. Tre år senere, og han står fortsatt uten lisens.

For norske studenter som har tatt psykologutdanning i Ungarn, kan det bli vanskelig å få autorisasjon til å jobbe som psykolog i Norge fordi den ungarske psykologutdanning ikke blir sett på som jevngod med den norske. Rozsa mistenker at Helse- og omsorgsdepartementet har blandet hans søknad om lisens med søknadene til de norske studentene.

– Jeg blir mest sannsynlig sett på som like lite kvalifisert som de norske studentene selv om jeg ikke er en nordmann som har studert i Ungarn, men en ungarsk som har studert i hjemlandet sitt, sier han.

Regnbuefamilie

Rozsas ønske om å kunne bruke sin tittel som psykolog i Norge, er dermed satt på vent inntil videre. I hjemlandet hadde han privatpraksis; en arbeidsplass han trivdes på til tross for at Ungarn utviklet en stadig hardere linje mot homofile. Motstanden homofile møter i landet, var en av grunnene til at han etablerte «Stiftelsen for Regnbuefamilier». Han visste at situasjonen for homofile var vanskelig, og han visste at

homofile som hadde barn eller ønsket barn, trengte støtte.

I dag er han selv en del av en såkalt regnbuefamilie. Sammen med mannen har han adoptert to barn fra Ungarn. De vokser i dag opp i Norge, uten særlig tilknytning til den ungarske kulturen.

– Bekjente i Ungarn spurte ofte om jeg sørger for at barna mine lærer om ungarske verdier og om de kan lese ungarsk litteratur. Men å sørge for at barna våre har tilhørighet til Ungarn, er ikke viktig for oss. Det er mye viktigere at de lærer å være imøtekommende mot andre mennesker og kulturer, og at de lærer ulike språk, sier Rozsa, som selv synes det er vanskelig å sette ord på hva det betyr for ham å være ungarsk i dag.

– Med Orban-regjeringen har det å være ungarsk fått en annen betydning. Du må være nasjonalist, hate innvandring, være mot homofili, være mot EU og være religiøs. Jeg kjenner meg ikke igjen i noe av det.

Rozsa blir stille et par sekunder, før han sier at det eventuelt må være maten og språket som fortsatt tilsier at han er ungarsk.

Åpen om sin legning

Selv om Rozsa besluttet å forlate hjemlandet, betyr ikke det at det var vanskelig for han å stå fram som skeiv i det sentral-europeiske landet.

– Både mannen min og jeg har vært heldige med å ha åpne og inkluderende familier. Jeg har ellers vært svært bevisst på å være åpen om min legning, både i studie- og jobbsammenheng.

Rozsa var en av de første på universitetet i Pecs i Ungarn som sto fram som homofil. I tillegg valgte han homofili som sitt spesialfelt da han studerte psykologi.

– Det var heller ikke noe spørsmål om hvorvidt jeg var homofil eller ikke da jeg drev privatpraksis min. Alle klientene mine var klar over det. Jeg har aldri følt behov for å skjule hvem jeg er, og det har heller aldri vært nødvendig, sier han.

Hadde Rozsa derimot spesialisert seg innenfor barnepsykologi eller jobbet innenfor den offentlige helsetjenesten, hadde han kanskje ikke kunnet vært like åpen om **legningen** sin.

– Hvis du jobber i offentlig sektor i Ungarn, må du være forsiktig med hva du deler og hvem du deler det med. Hvis du er lærer og støtter politiske synspunkter som regjeringen ikke støtter, kan du bli kalt inn av myndighetene og måtte forklare deg. Det har ikke skjedd ofte, men nok ganger til at folk unngår å si hva de mener. Det er pinlig at man i 2017 skal kvie seg for å dele meningene sine.

«Vær åpen og ikke dom andre»

Da Rozsa kom til Oslo, visste han ingenting om hvordan det sto til med LHBTI-feltet i Norge. Det han derimot hadde fått inntrykk av, var at det norske sam-

funnet var mer inkluderende enn Ungarn, og at **rettssikkerhet** og likestilling sto sterkere enn i hjemlandet.

– Og det er sannheten. Samtidig har jeg sett mindre positive sider etter at jeg selv begynte å jobbe innenfor LHBTI-feltet i Norge. Det finnes en minoritet i minoriteten; innvandrere som har søkt eller søker beskyttelse i Norge grunnet sin seksuelle orientering, kjønnsidentitet eller kjønnsuttrykk. Rettssikkerheten og likestillingen er ikke like sterk for disse menneskene som for befolkningen generelt, sier Rozsa.

For å gjøre situasjonen enklere for flyktninger og asylsøkere som er lesbiske, homofile, bifile, transpersoner eller interseksuelle, har Skeiv Verden i samarbeid med Helseutvalget arrangert kurset «ABC for kjærlighet» siden 2014. Kurset skal informere nyankomne flyktninger og asylsøkere om blant annet sikrere sex, menneskerettigheter, juridiske rettigheter og hvordan det er å leve med en annen legning i Norge.

– Selv om alle deltakerne bor i Norge, er de av ulike alder og har svært ulike bakgrunner. Vi må derfor skreddersy innholdet til hver og en av gruppene som deltar, sier Rozsa.

På tampen av intervjuet kan det virke som om hele livet til Rozsa dreier seg om jobb. Det er imidlertid noe ved Rozsa som ikke får det helt til å stemme. På spørsmålet om hva han egentlig gjør når han ikke jobber, bekrefter det.

– Jeg er pappa. Også liker jeg å holde meg i form og å lære nye språk.

Og sansen for språk er sannsynligvis nødvendig, da praten hjemme hos familien til Rozsa går på flere ulike språk. Med en hørselhemmet sønn, kommuniserer familien også på tegnspråk.

– Vår familie er en minoritet på mange måter. Vi er alle innvandrere, vi er to likekjønnede foreldre, vi har adopterte barn, og den ene av dem er tunghørt. At vi er minoriteter, gjenspeiles i våre verdier; verdier jeg ønsker å videreføre til mine barn når det blir store nok: «Vær åpen mot andre mennesker og kulturer, og ikke dom andre». • (utrop.no/32085)

Ordforklaring

På tampen av: mot slutten av

Legning: innstilling. Her: homofil og heterofil er forskjellige seksuelle legninger

Rettssikkerhet: det at alle er like for loven, den sikkerhet og trygghet det gir oss at samfunnet er styrt av rettsregler og at myndighetene følger dem.

Regnbue: farget bue som viser seg når sola skinner på regn. Også – et symbol på bevegelsen for homofiles rettigheter. Regnbueflagget ble valgt som symbol for homofile i USA i 1978

Jaktinteressen blant innvandrerkvinner har hatt en markant økning de siste tre årene, viser nye tall fra SSB. Havva Cukurkaya (t.h), fagsjef for inkludering i DNT Drammen og omegn er selv en del av statistikken. Foto: Vegard Veberg/Jakt & Fiske

Flere innvandrerkvinner er interesserte i jakt

Ikke-vestlige innvandrerkvinner **har fått øynene opp for** jakt i Norge, viser ferske SSB-tall.

Av Claudio Castello

Jaktinteressen blant innvandrerkvinner har hatt en markant økning de siste tre årene, viser SSBs levekårsundersøkelse.

I 2014 svarte ingen ikke-vestlige innvandrerkvinner at de går på jakt, mot fem prosent i 2017.

Den markante økningen er svært gledelig mener Tonje Refseth, prosjektleder for mangfold og inkludering i Norsk Friluftsliv.

«Jeg vil vise at det er mulig for kvinner å delta på alt. »

– Det er utrolig gøy å se at den innvandringsvåren våre medlemsorganisasjoner gjør for å skape et friluftsliv for alle gir resultater. Og det er ekstra gledelig å se at kvinneandelen i en typisk mannsdominert friluftaktivitet øker så mye, sier Refseth til Norsk Friluftsliv.

Hostningsbasert friluftsliv

Generelt har interessen for hostningsbasert friluftsliv, som bær- og sopp**sanking**, jakt og fiske, økt blant innvandrebefolkningen, mens den i befolkningen for øvrig har falt noe de siste tre årene.

Havva Cukurkaya, fagsjef for inkludering i DNT Drammen og omegn, har selv **blitt bitt av jaktbasillen**.

– Jeg prøver å bekjempe en del opp lærte kjønnsrollemodeller i det flerkulturelle miljøet. Jakt blir sett på som veldig maskulint og noe som er forbeholdt menn. Jeg vil vise at det er mulig for kvinner å delta på alt. Bare de ønsker det og har interesse for det, sier Cukurkaya.

– Jeg er også alenemor til to tenår-

ingsgutter, og jakt er en spennende aktivitet for dem å delta på. På denne måten får hele familien drive med friluftaktiviteter i fellesskap, fortsetter Cukurkaya.

– Skiller minst

Norsk Friluftsliv, paraplyorganisasjon for 16 norske friluftslivsorganisasjoner, har jobbet mye med inkludering i friluftslivet de senere år, og gleder seg over at man også i andre deler av friluftslivet ser en positiv utvikling i deltagelse fra innvandrere.

Blant ikke-vestlige innvandrere har det vært en økning i andelen som har vært på fottur de siste 12 månedene. Skiller man på kjønn, ser man at økningen i hovedsak stammer fra ikke-vestlige kvinner.

Generalsekretær i Norsk Friluftsliv, Lasse Heimdal, mener **levelkårs**undersøkelsen viser at friluftslivet fortsatt har et uforløst potensiale for integrering og bedre folkehelse.

– Forskning viser at friluftsliv er den aktiviteten som skiller minst når det kommer til sosioøkonomiske faktorer, og derfor burde man satse enda mer på det man vet fungerer. Det er positivt både for integreringen, og for folkehelsen, mener Heimdal. • (utrop.no/32671)

Ordforklaring

Levelkår: hvordan folk har det, særlig økonomisk. Kår = forhold, situasjon, betingelser.

Bitt av basillen: her – å få sterk interesse for noe

Sanke: samle
Få øynene opp for noe: oppdage noe, se verdien av noe for første gang

– Freden opprettholdes bedre med kvinner

Det er tredje gangen generalmajor Kristin Lund (59) har skrevet historie. Nå som første kvinnelige sjef for FN-observatørene i Midtøsten.

Av Hanna Skotheim

– Det er blitt mitt lodd i livet. Å være den første kvinnen til å gjøre noe, eller i hvert fall å være tidlig ute.

Det er generalmajor Kristin Lund som sier dette. På en telefonlinje fra kontoret hennes på United Nations Truce Supervision Organization (UNTSO) sitt hovedkvarter i Jerusalem. Når Utrop snakker med den 59 år gamle generalen, har dette bare vært kontoret hennes i tre uker. Rollen som sjef for FN-observatørene i Midtøsten er med andre ord relativt fersk. En jobb der hun har ansvar for å holde oppsikt med alle våpenhivleavtalene som Israel har med de andre arabiske statene.

– Jeg er fortsatt i den fasen der jeg møter folk for første gang. Jeg har nettopp vært i Libanon i fire dager. Nå skal jeg være her i to dager før jeg drar til Jordan på mandag, sier Lund, som etter telefonsamtalen skal begynne å forberede en regional styrkesjefskonferanse som skal arrangeres i desember. Dit skal blant annet sjefen for FN-styrkene i Libanon og på Golanhøyden og sjefen for den fredsbevarende FN-styrken på Kypros. En sjefsstilling hun selv hadde fram til sommeren for over ett år siden. På konferansen skal de blant annet gå gjennom sikkerhetssituasjonen i Midtøsten.

I tillegg til å være ansvarlig for FN-observatørene er jobben til Lund også å snakke med nasjoner som Egypt, Libanon og Syria og sørge for at de opprettholder sin del av våpenhivleavtalene. En krevende jobb i et betent område, vil man kanskje tenke, men generalmajoren er positivt innstilt.

– Jeg er født optimist, og jeg er flink til å se positive tegn. I Beirut, hvor jeg har vært noen dager nå, ser jeg en endring sammenlignet med sist jeg var der. Forsvaret er eksempelvis i større grad i stand til å ivareta sikkerheten. Mens her i Israel ser jeg både tilbakeskritt og fremskritt. Sånn er det, sier Lund.

Hun understreker at når hun uttaler seg, gjøres det ut fra mandatet til FN. De skal gjennomføre oppgavene de blir tildelt, noe som ikke alltid er like lett.

– I utgangspunktet skal vi ha det som kalles bevegelsesfrihet overalt, men slik er det ikke alltid. Ofte må FN gi beskjed 48 timer før hvis vi skal krysse fra et sted til et annet. Da er det ikke alltid enkelt for FN-observatørene å gjøre jobben sin. Og med borgerkrigen i Syria kan det være ekstra vanskelig å gjennomføre oppgavene man har som observatør på Golanhøyden, lokalisert mellom Israel og Syria. Det skal derimot sies at de gjør en god jobb, og de er gode til å melde

tilbake til hovedkvarteret hvis de mener det skjer brudd på våpenhivleavtalene, forteller Lund.

Står fortsatt på barrikadene

Veien til der Lund er i dag har vært lang og utfordrende. For det var oberst hun skulle bli. Det var målet hun hadde satt seg.

– Når jeg da ble oberst, utviklet det seg et slags vakuum. Jeg måtte sette meg nye mål. Takket være generalsekretær for Røde Kors, Robert Mood, som har hatt denne jobben, fikk jeg plass på US Army War College i 2006. Jeg tok en master i strategi og var den første kvinnelige internasjonale studenten som gikk der, forteller Lund, og legger til at får man plass på den skolen, betyr det at Forsvaret vil satse på deg.

Så da satte Lund seg et nytt mål. Enten bli sjef for Hæren eller for Heimvernet. Det ble Heimvernet, og etter fire år der ventet nye oppdrag som veteraninspektør og siden nye oppdrag på Kypros. I 2014 ble hun den første kvinnelige styrkesjefen for en fredsbevarende FN-operasjon. Og som sjef for Heimvernet ble hun også Hærens første kvinnelige generalmajor i Norge. Da hun startet i stillingen som sjef for FN-observatørene i Midtøsten, skrev hun dermed historie for tredje gang; hun var den første kvinnen til å inneha både militær og sivil stilling som sjef for en FN styrke.

– Jeg er blitt vant til å være “den første kvinnelige...”, men det skal sies at det stilles store forventninger til jobben. Selv har jeg fått gode tilbakemeldinger på jobbene jeg har gjort før, og jeg har planer om å fortsette å jobbe systematisk, slik jeg alltid har gjort, sier Lund som helst vil at ting skal skje fort, noe som ikke alltid er like enkelt.

– Alle stedene jeg har jobbet, har det vært flere ting å ta tak i, men jeg må passe på at jeg ikke overkjører mine medarbeidere og har for mange baller i luften på en gang, fortsetter hun.

– *Kan du bli lei av at oppmerksomheten ofte rettes mot det at du er kvinne?*

– Ettersom jeg representerer den eldre garde, har jeg måttet håndtere alle de utfordringene jeg har møtt på min vei for å komme hit jeg er i dag. Og flere av de utfordringene har handlet om at jeg nettopp er kvinne. Hvorfor skal ikke jeg da være med på å kjempe for likestilling og fortsette å stå på barrikadene?

– Vi trenger kvinner

For det er fortsatt ikke bare bare å være kvinne i Forsvaret, selv om mye har bedret seg, ifølge generalmajoren.

– Det er lettere for kvinner å komme opp i systemet i Forsvaret i dag. Samti-

dig er det fortsatt en vei å gå. Da jeg for noen dager siden holdt et innlegg på et seminar ved den Norske ambassaden i Beirut, refererte jeg til mine erfaringer som FNs første kvinnelige styrkesjef. Da fikk jeg en aha-opplevelse om hvor mye makt du har som sjef. Det er en lederskapsutfordring å tilrettelegge for begge kjønn i en operasjon. Dette har jeg mulighet til å jobbe med som sjef, sier Lund.

Generalen understreker at hun er svært fornøyd med hvordan utviklingen i Norge har vært på kvinnesatsning når det kommer til Forsvaret.

– Hjemme har både forsvarsministeren og forsvarssjefen vært tydelige på at vi trenger kvinner. Ikke fordi det er politisk korrekt, men fordi kvinner er viktige når visse oppdrag skal løses. Se for eksempel på seksualisert vold, som har vært et våpen i mange operasjoner. Skal man rapportere massevoldtekt, er det få kvinner som ønsker å henvende seg til uniformerte menn. Det samme gjelder for menn som har blitt voldtatt, sier Lund.

Hun peker også på viktigheten av at kvinner og menn har ulike verdier, noe som kan føre til en dyper diskusjon og gode løsninger.

– Det er bevist at freden bedre opprettholdes hvis man inkluderer kvinner i prosessen med fredsforhandlinger, sier hun.

– Det bør derimot ikke være nødvendig å bevise at kvinner kan. Ja, det er forskjell på fysisk styrke mellom menn og kvinner, men det er det mulig å gjøre noe med i de fleste tilfeller. Et demokratisk land som Norge bør reflektere samfunnet, og det gjør man ikke hvis bare én del av befolkningen deltar.

– *I den siste tiden har #metoo-kampanjen preget mye av debatten. Hvordan ser du på denne kampanjen som kvinne i et nokså mannsdominert yrke?*

– Det er en viktig kampanje ettersom jeg tror flere kvinner i Forsvaret har blitt utsatt for seksuell trakassering eller annen gang. Jeg har hatt lederskapsdialoger med noen av mine kvinnelige kollegaer her nede, og der har det kommet frem tilfeller av seksuell trakassering. Det er menn i enkelte kulturer som ikke forstår at et nei er et nei. Det fine med vår arbeidsplass, er at vi er bevist på det. Vi har kollegaer som passer på og som kan steppe inn hvis det er noe. Men det jeg er blitt fortalt, viser at seksuell trakassering har skjedd her nede bare det siste året. Dette er derfor noe som må følges opp nøye, spesielt med hensyn til utdanning av observatørene.

Sender et viktig signal

Det er ikke første gangen Lund har base i Midtøsten. Hun har lang erfaring fra internasjonale operasjoner, blant annet fra UNIFIL i Libanon, Operation Desert Storm i Saudi-Arabia under Golfkrigen og ISAF i Afghanistan.

– Jeg ble svært glad i Midtøsten da jeg var i Libanon den første gangen. Jeg ble glad i menneskene, maten, ja, i hele kulturen. Så jeg har vel alltid hatt et ønske om å dra tilbake, forteller Lund.

Da hun var FNs styrkesjef på Kypros var hun mye i kontakt med sjefen i Midtøsten. Av dem fikk hun et innblikk i hvordan det var å jobbe i et område der kvinner ikke står særlig sterkt i samfunnet.

– Nettopp fordi kvinner stiller svakere, har det vært viktig at FN utpeker kvinnelige sjefen. Nå er jeg den eneste kvinnelige militære sjefen i området, men bare det sender ut et viktig signal.

Flere er enige i at kvinnelige sjefen i FN sender viktige signaler. Da Lund ble utnevnt til leder for FN-observatørene i Midtøsten, sa daværende utenriksminister Børge Brende at han håpet utnevnelsen ville sende et tydelig signal til FNs medlemsland om å nominere sine dyktige kvinnelige offiserer til fredsbevarende operasjoner.

Se menneskene

Lunds lange fartstid i Forsvaret og i FN har lært henne mye som hun tenker å ta med seg videre i sin nåværende stilling.

– I stillingen min må jeg forholde meg til en organisasjon som består av en operativ militær del med observatører og liaisonoffiserer i fire forskjellige land. Disse er støttet av en stor sivil organisasjon fordelt på fem land. Å skape tillit mellom de forskjellige delene av organisasjonen er ikke alltid enkelt. På mine tidligere arbeidsplasser har jeg forstått hvor viktig det er å se menneskene og sette seg ned med dem for å prate. Å ta seg tid og omgås de sivile vil gi uttelling og støtte senere. Derfor prøver jeg hele tiden å inkludere alle, som for eksempel de som gjør rent, de som jobber på lageret og de som jobber på verkstedet.

Om et år runder Lund 60. En alder som vanligvis tilsier at man er ferdig i Forsvaret. Lund er egentlig ikke et unntak, men hun håper hun vil kunne bli i Midtøsten i to år til sammen før hun pensjonerer seg fra Forsvaret. Kanskje vil hun da engasjere seg ytterligere i det nordiske nettverket av kvinnelige fredsmeklere (Nordic Women Mediators Network). Nettverket jobber for at kvinner i mye større grad blant annet skal involveres i å både unngå konflikter og i å løse dem. (utrop.no/32352)

– Da jeg arbeidet på Kypros sto vanligvis 50 medier i kø. Her i Midtøsten har det vært ingenting. Som kvinne, merker jeg at jeg har kommet til en helt annen verden når det kommer til å skulle bli disponert, sier generalmajor Kristin Lund.

Foto: Forsvaret

Sagt siden sist

Om rasisme, integrering og innvandring.

Av Claudio Castello

– Å engasjere seg og bli en aktiv deltaker i samfunnet er en forutsetning for å bli integrert. Det viktigste er hva hver og en av oss gjør i møtet med andre mennesker, uansett hvor vi kommer fra, om vi er flyktninger, innvandrere eller etniske nordmenn.

Sidsel Hansen Persson, seniorrådgiver i Røde Kors, om hverdagsintegrering i et intervju med Akersposten.

– Ved å plassere denne politikken i et mye lengre og mer sammenlignende perspektiv enn hva som er vanlig avdekkes også dens særtrekk. Det viser tydelig at multikulturalisme i norsk tapning er et uprøvd eksperiment i samfunnsbygging. Dette foregår mot en bakgrunn der politikkerne, og ikke minst den tradisjonelle venstresiden, ikke klarte å komme fram til et felles verdigrunnlag for det politiske felles-

skapet i det nye multikulturelle samfunnet som statens ledelse satset på å utvikle allerede fra slutten av 70-tallet. Mye var uavklart da, og er det fremdeles.

Forfatter Terje Tvedt (bildet), som er aktuell med nytgivelsen Det internasjonale gjennombruddet, på spørsmål fra ABCNyheter om boken kaster et nytt lys over dagens asyl- og innvandringspolitikk i Norge.

– Mantraet blant innvandringskritikerne er at det er innvandrerne som må tilpasse seg. De fleste av oss har opplevd å være innflyttere, og vet at det å finne seg til rette på et nytt sted avhenger dels av en selv, men også av at en blir møtt ordentlig og imøtekomende. Det burde ikke være vanskelig: Etter 35 år med arbeid i den type land innvandrere kommer fra, er min grunnleggende erfaring at folk er folk og mye likere enn vi tror, bare vi be-

handler hverandre skikkelig.

Inge Tvedten, seniorforsker ved Chr. Michelsens Institutt kommer med kritikk av Tvedt i en kommentar på VGNett.

– Venstre vil helt sikkert ha innvandring, utdanning og miljø, men dette er forhandlingsproblemer. Høyre gir nok gladelig bort klima- og miljøministerposten, men Frp vil nok ikke være like medgjør-

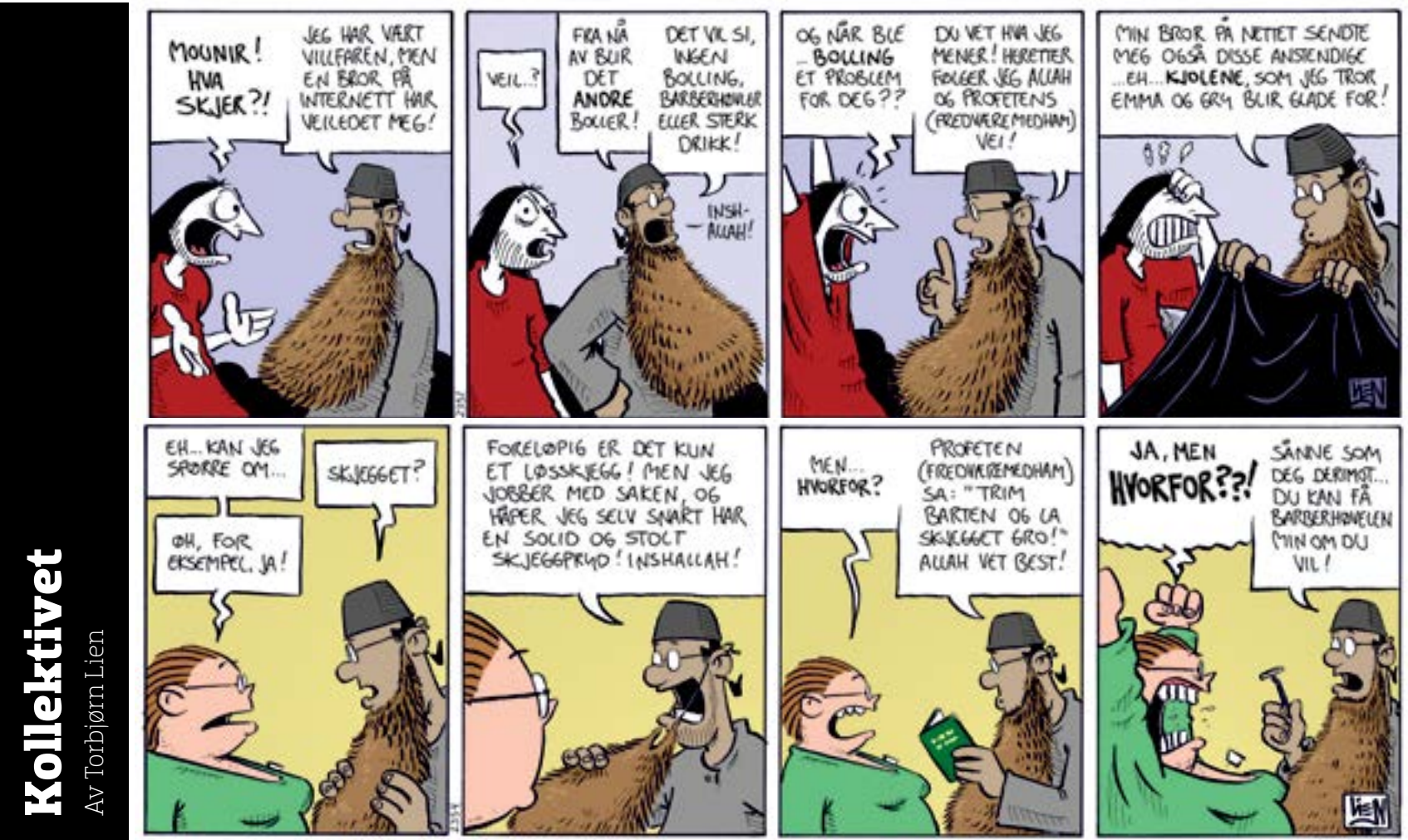
lige. Anders Todal Jenssen, professor i statsvitenskap ved NTNU frempeker overfor Dagens Næringsliv viktige sentrale forhandlingsområder i regjeringssamtalene.

– Her handler det om integrering. At vi deltar på felles arenaer sammen. Jul er, og vil alltid være, en del av norsk historie og kultur. Da er det viktig at også

muslimske barn deltar. Jeg gjorde det, og nå er jeg blitt stortingsrepresentant for Ap.

Stortingsrepresentant Masud Gharakhani oppfordret i et intervju med Dagsavisen/Avisenes Nyhetsbyrå alle muslimske foreldre til å la barna delta på årets julegudstjenester i regi av skolene. (utrop.no/32685)

Kollektivet
Av Torbjørn Lien